

Tēvijas Sargs

Flaming Sword 2014

Namejs 2014

Open Spirit 2014

D-diena

Jaunsardze

€ 0,85
Ls 0,60

Jūnijs

2014

Nr. 6

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**

Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālos bruņotajos spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu —
<http://www.rjc.gov.lv/lv/Rekrutesana.aspx> (skat. 1. solis)

2014. gadā NBS iesaucamo karavīru skaits — **315** (Sauszemes spēku kājnieku brigādē — 120, Štāba bataljonā — 30, Jūras spēku flotilē — 10, Speciālo uzdevumu vienībā — 40, studijām NAA — 80, instruktori un karavīri speciālisti — 35).

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums*
SzS/ŠBn/speciālisti	25/15/5	13. 01. 2014.
SzS ŠBn/speciālisti	25/15/5	23. 01. 2014.
SzS/speciālisti	40/5	13. 02. 2014.
NAA kadeti/speciālisti	40/5	08. 09. 2014.
NAA kadeti/speciālisti	40/5	08. 09. 2014.
SUV/speciālisti	40/5	02. 10. 2014.
SzS/JSF/speciālisti	30/10/5	16. 10. 2014.

*Izmaiņas ar 16.01.2014.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tavu atbilstību PD prasībām

Neatliec pieteikšanos līdz pēdējam brīdim!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev **NODROŠINĀS:**

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** — apmēram **€ 570** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- Pilnus **apģērba komplektus** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu (**pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.**);
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un izaugsmes iespējas;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju.**

Pretendentiem jābūt krimināli nesodītiem, ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA

www.mil.lv, www.rjc.gov.lv

kā arī Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrā (adrese: Rīga, **K. Valdemāra iela 10/12**; ieeja no Elizabetes ielas);
apmeklētāju pieņemšanas laiks — darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālrunis: **67335392**.

Sagatavojuši RJC Rekrutēšanas nodaļa.

2

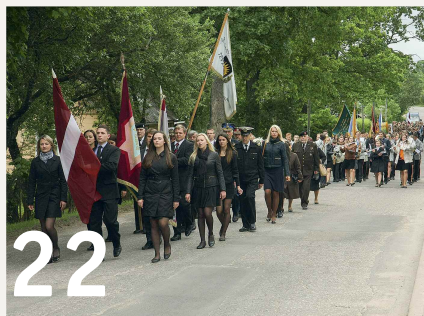
6

4

9

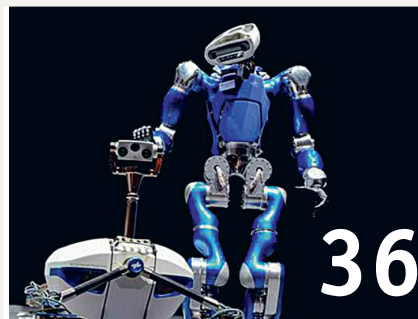
22

29

34

36

Latvijas ziņas	2
«Flaming Sword 2014» stiprina sadarbību	4
Atskatoties uz NBS apvienotajām mācībām «Namejs 2014»	6
«Open Spirit 2014» raksturo vēriens un profesionalitāte	9
Zemessardzes 3. novads gatavojas kvalitatīvai izaugsmei	12
6. jūnijs — «D-diena» Ziemeļfrancijā	14
Atklāta piemiņas zīme Piņķu baznīcā	21
Nākotnes vārdā	22
Sports	24
Karavīrs, skolotājs, gleznotājs	26
Par algām Latvijas armijā	26
Dāņu brīvprātīgie Latvijas Neatkarības karā 1919. gadā	27
Vācu okupācijas režīms Kurzēmē un Zemgalē Pirmā pasaules kara gados	28
Indoķīnas ceļojums	30
Melnā diena Latvijas vēsturē	33
Ārzemju ziņas	34
Aerokosmiskās aktualitātes un jaunākie cilvēkveidīgie roboti	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

**Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs**
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.
Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — **67335391**
Žurnālists **Taivo Trams** — **67335391**
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — **67335391**

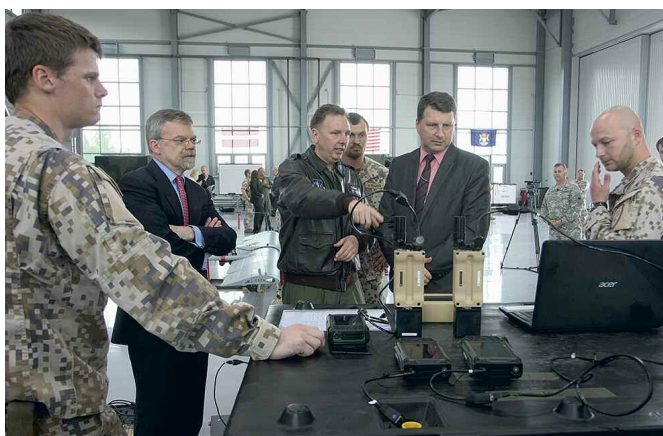
Red. pārstāvis **ASV V. Kukainis**.
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve **Vācijā I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve **Austrālijā I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis **Kanādā J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūdz.

22. maijā Gaisa spēku aviācijas bāzē Lielvārdē notika viesu un mediju diena, kurā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala. Mičiganas armijas Nacionālās gvardes 126. kavalērijas pulka bezpilota lidaparātu vada karavīri demonstrēja bezpilota lidaparātu RQ-7 «Shadow» iespējas.

«Sadarbība ar Latviju ir izcila, Mičigana ar Latviju sadarbojas vairāk nekā 22 gadus, mūsu karavīri ir kopā mācījušies un dienējuši Afganistānā, un tagad mēs strādājam pie bezpilota lidaparātu projekta, lai vēl vairāk uzlabotu sadarbību,» uzsvēra ASV vēstnieks Marks Pekala.

Vēstnieks norādīja, ka militāro mācību laikā latviešiem būs izdevība integrēt bezpilota lidaparātu sniegtās iespējas militārajās mācībās gan taktiskajā, gan stratēģiskajā līmenī. Bezpilota lidaparātu vada karavīri piedalīsies mācībās «Namejs», «Flaming Sword» un «Saber Strike».

ASV karavīri ir ieradušies Latvijā ar trim RQ-7 «Shadow» bezpilota lidaparātiem, lai uzlabotu savietojamību ar Latvijas bruņotajiem spēkiem.

Pilnībā uzpildīts lidaparāts sver ap 180 kilogramu, konkrētajam modelim spārnu platumums ir 4 metri, tas var sasniegt maksimālo augstumu ap 4570 metru virs jūras līmeņa un līdz 150 kilometru ātrumu stundā.

Šis lidaparāts var lidot četras līdz septiņas stundas, no tā videokameras var iegūt fotoattēlus un video, kā arī to var izmantot komunikācijai, uztverot radiosignālus un pārraidot tos tālāk, dodot iespēju sazināties daudz lielākā distancē. Lidaparāts var lidot gan dienā, gan naktī, turklāt naktī filmējot ar infrasarkanā kameru.

22. maijā Saeima apstiprināja grozījumus Zemessardzes likumā. Grozījumi paredz nodrošināt pilnvērtīgu un kvalitatīvu zemessargu apmācību, iespējas iesaistīt zemessargus bruņoto spēku miera laika funkciju īstenošanā, kā arī sociālās garantijas atvaļinātajiem zemessargiem.

«Šie grozījumi bija nepieciešami, lai Zemessardze apjomīgāk varētu iesaistīties valsts aizsardzības spēju nodrošināšanā un stiprināšanā. Esmu gandarīts, ka ar jaunajiem likuma grozījumiem Zemessardze būs tiesīga pildīt profesionālā dienesta karavīru pienākumus nepieciešamības gadījumā,» norādīja aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis.

Grozījumi paredz, ka zemessargu iesaiste dienesta uzdevumu izpildē un apmācības laiks tiks palielināts no 30 līdz 90 dienām gadā, nodrošinot iespēju pildīt pienākumus Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībā. Zemessargi saņems uzturdevu vai tās kompensāciju, kā arī kompensāciju par nodienētajām dienām.

Tāpat grozījumi paredz palielināt amatu skaitu, kuros uz noteiktu laiku varēs dienēt zemessargi. Šajos amatos zemessargi, tāpat kā karavīri, saņems algu un apmaksātu ikgadēju atvaļinājumu.

Plānots ieviest arī jaunu normu — zemessargiem tiks piedāvāta ilgstoša prombūtnē esoša karavīra vai vakanta amata pienākumu izpilde NBS regulāro spēku vienībā līdz 1,5 gadiem, noslēdzot papildu līgumu. Zemessargi šajā amatā saņems algu atbilstoši amatam, pakāpei un izdienai, uzturdevu vai tās kompensāciju, karavīram paredzētās sociālās garantijas un veselības aprūpi.

25. maijā Ādažu poligonā norisinājās NBS apvienoto mācību «Namejs» mediju un viesu diena, kurā piedalījās Valsts prezidents Andris Bērziņš, Ministru prezidente Laimdota Straujuma, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala un Mičiganas Nacionālās gvardes komandieris ģenerālmajors Gregorijs Vedneiss. Amatspersonas vēroja kājnieku bataljonu aizsardzības kauju un tikās ar karavīriem un zemessargiem, mācību dalībniekiem.

Valsts prezidents apsveica mācību dalībniekus ar veiksmīgu mācību norisi, uzsvērot, cik nozīmīgi mūsu nākotnes aizsardzības spēju stiprināšanā ir tas, ka mācībās piedalās gan aizsardzības, gan iekšlietu jomas pārstāvji. Tāpat prezidents uzsvēra, ka lielu atbalstu mācībās snieguši arī Mičiganas Nacionālās gvardes karavīri, nodrošinot tehniku, kas ar laiku būs nepieciešama arī bruņotajiem spēkiem.

«Es novēlu, lai šīs iegūtās prasmes jums noderētu turpmākajā dienestā, un īpaši vēlos pateikties zemessargiem, kas savu brīvo laiku ir veltījuši līdzdalībai šajās mācībās, lai kopā veidotu mūsu dzimtenes drošāku nākotni,» sacīja prezidents.

«Es šodien vēroju jūsu mācības un patiešām apbrīnoju jūsu izturību un prasmes, un saku paldies jums visiem par uzticību mūsu dzimtenei. Esmu pārliecināta — ja būs nepieciešamība, jūs spēsiet mūs aizstāvēt,» sacīja premjerministre L. Straujuma. «Visi kopā mēs esam stipri.»

Aizsardzības ministrs R. Vējonis savukārt norādīja, ka mācībās «Namejs» bruņotajiem spēkiem bija iespēja novērtēt savas spējas un to, cik tie ir gatavi aizsargāt Latviju. «Šādas mācības ir ļoti nozīmīgas, lai mēs redzētu, kā mums vēl jāpilnveido savi bruņotie spēki, kādā virzienā jāstrādā, lai attīstītos,» uzsvēra R. Vējonis. «Vēlos atgādināt, ka šo mācību devīze ir «Vienoti kopējam mērķim!» — ceru, ka par to arī jums, karavīriem, izdevās pārliecināties mācību laikā, jo katrs karavīrs, katrs zemessargs ir nozīmīgs, lai tiktu aizsargāta mūsu valsts.»

«Mēs trenējamies, lai izpildītu ar likumu doto uzdevumu — aizsargāt mūsu valsti,» savā uzrunā uzsvēra NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

Turpmāk mācības «Namejs» norisināsies četru gadu ciklā, tās būs cieši integrētas ar Aizsardzības ministrijas organizētajām krīzes reaģēšanas mācībām, lai visi līmeņi šajā ciklā būtu saistīti.

3. jūnijā aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis kopā ar kolēģiem NATO aizsardzības ministru sanāksmē Briselē meklēja risinājumus drošības situācijas uzlabošanai Eiropā pēc Ukrainas krīzes, kā arī noteica galvenos uzdevumus septembrī gaidāmajam NATO samitam Velsā, Lielbritānijā.

Aizsardzības ministri bija vienprātīgi, ka Krievijas agresija Ukrainā ir būtiski mainījuši drošības vidi Eiropā. NATO apstiprinātie pasākumi sabiedroto drošības stiprināšanai līdz šim ir bijuši adekvāti un apliecina NATO spēju nodrošināt sabiedroto aizsardzību.

Liela daļa ministru diskusiju bija veltīta aizsardzības finansējuma problemātikai. Daudzas valstis puda viedokli, ka solidaritātei un NATO infrastruktūras izveidošanai ir jāizpaužas ne tikai sabiedroto atbalstā pierobežas valstīm, bet arī šo valstu adekvāta aizsardzības finansējuma nodrošināšanā. Jautājums par aizsardzības finansējumu būs viens no būtiskākajiem NATO samitā.

Ministri apsprieda arī nepieciešamās izmaiņas NATO spēju plānošanas dokumentos un militāro mācību norisē. Aizsardzības ministrs R. Vējonis norādīja, ka Latvija uzskata par nepieciešamu palielināt mācību intensitāti un pietuvināt scenāriju reālajam alianses apdraudējumam.

NATO ministri puda stingru atbalstu Ukrainas teritoriālai vienotībai un notikušo Ukrainas prezidenta vēlēšanu leģitimitātei.

4. jūnijā tika atklāts ASV inženieru uzlabotais priekšpostenis Ādažu poligonā, kur arī izbūvēts unikāls taktiskais skrejceļš — Eiropā militārajās bāzēs pašlaik ir tikai divi šādi skrejceļi, otrs atrodas Vācijā — un pati bāze norobežota ar «Hesco» barjerām. Atklāšanas ceremonijā piedalījās Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts un ASV sadarbības virsnieks Latvijā pulkvežleitnants Džeimss Endrū Roberts, kā arī militārie atašēji un vienību pārstāvji.

77 ASV inženieri no 15. inženieru bataljona 500. inženieru rotas, kas ieradās Latvijā 22. aprīlī, sadarbībā ar Latvijas bruņoto spēku inženieriem divu mēnešu laikā veica izbūves un uzlabošanas darbus Ādažu poligona priekšpostenī. Šos darbus finansēja ASV.

5. jūnijā Saeimas deputāti Nacionālo bruņoto spēku komandiera amatā atkārtoti apstiprināja ģenerālleitnantu Raimonu Graubi.

Iepriekš Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija vienprātīgi atbalstīja Saeimas lēmuma projektu par ģenerālleitnanta R. Graubes apstiprināšanu bruņoto spēku komandiera amatā.

Pēc atkārtotas apstiprināšanas viņa prioritātes būs karavīru noturēšana dienestā, iedzīvotāju iesaiste valsts aizsardzībā un Baltijas valstu sadarbības stiprināšana.

6. jūnijā Ādažu bāzē svinīgi pavadīja Latvijas karavīrus, kuri 14. jūnijā pievienojās militārajai operācijai Centrālāfrikas Republikā.

Ceremonijā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī regulāro spēku vienību komandieri.

«Jūs esat skaitliski lielākais kontingents, ko Latvija nosūta dalībai Eiropas Savienības operācijās. Tas liecina, ka mēs arvien plašāk un apjomīgāk iesaistāties ne tikai NATO, bet arī Eiropas Savienības operācijās. Mums ir jāņem vērā, ka esam NATO un ES dalībvalsts, kas prasa no mums atbildīgu pieeju starptautiskās drošības nodrošināšanai,» norādīja R. Vējonis.

Ģenerālleitnants R. Graube savā uzrunā uzsvēra, ka šī operācija ir liels izaicinājums, jo pirmo reizi vienības sastāvā Āfrikas kontingentā tiek sūtīti bruņoto spēku karavīri. Pie izaicinājumiem tiek minēti arī atšķirīgie klimatiskie apstākļi, kultūrvide un, protams, arī gaidāmie uzdevumi.

Mūsu karavīru veiksmīgā darbība operācijas rajonā pamatā būs atkarīga no profesionalitātes, tāpēc ir svarīgi, ka turp brauc pieredzējis komandieris — majors Salvī Džilna, kurš vadīs kontingenta karavīrus, sacīja ģenerālleitnants R. Graube.

Saeima 8. maijā pieņēma lēmumu par 40 Latvijas karavīru dalību ES militārajā operācijā Centrālāfrikas Republikā uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

Latvijas karavīri apsargās valsts galvaspilsētas lidostu, nodrošinās humānās palīdzības kravu transportēšanu uz pilsētu un veiks patrulēšanu. Kaujas operācijas Latvijas karavīri neveiks.

9. jūnijā svinīgā ceremonijā Ādažu militārajā bāzē tika atklātas līdz šim vērienīgākās starptautiskās militārās mācības Latvijā — «Saber Strike 2014». Šogad tās notiek vienlaikus ar uzņemošās valsts atbalsta mācībām «Baltic Host 2014» un jūras spēku mācībām «BALTOPS 2014».

Atklāšanas ceremonijā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, mācību vadītāji brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš un ģenerālmajors Marks Makvins, kā arī deviņu mācību dalībvalstu vienību pārstāvji.

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, uzrunājot vienību pārstāvjus, pauda prieku par godu visus sveikt Latvijā. Viņš uzsvēra mācību īpašo nozīmi esošajā drošības situācijā, kas pēc krīzes Ukrainā ir fundamentāli mainījusies. «Dižais dzejnieks Rainis ir teicis: «Pastāvēs, kas pārvērtīsies.» Es uzskatu, ka šis citāts precīzi raksturo to, kā NATO nepieciešams rīkoties nākotnē. Mums jārēķinās ar šo jauno situāciju, militārie profesionāļi ir tie, kas nonāks pārmaiņu krustugunīs. Ņemt vērā nozīmē reģiona drošības stiprināšanu ilgtermiņā. Mēs augstu vērtējam jūsu ieguldījumu šī reģiona mācībās, kas nodrošina tā stabilitāti.»

«Mācības «Saber Strike» ir ļoti nozīmīgas labākas sadarbības veidošanā. Krievijas radītā krīze Ukrainā ir mainījusi pasaules drošības vidi, un tas jāņem vērā mūsu aizsardzības plānos un mācībās,» uzrunā sacīja ģenerālleitnants Raimonds Graube. «Liels paldies Dānijai un Norvēģijai, kas ar lielu dalībnieku skaitu piedalās mācībās pirmo reizi, kā arī Kanādai, kas izteikusi apņemību stiprināt NATO klātbūtni reģionā. NATO sabiedroto klātesamība Baltijā ir ļoti nozīmīga, un es vēlos jums visiem pateikties par ieguldījumu mūsu drošības stiprināšanā. Esmu pārliecināts, ka šodien mēs atveram jaunu lappusi mūsu sadarbībā un spēju attīstībā.»

Ģenerālmajors Marks Makvins, mācību vadītājs no ASV, pateicās Latvijai par mācību organizēšanu. «Spēcīgā partnerība, kas tiks izveidota šo mācību laikā, būs nenovērtējama, veidojot savietojamību laika posmā, kad noslēdzas starptautiskā operācija Afganistānā. Par spīti neskaidrajai drošības situācijai, esmu pārliecināts, ka ASV vienmēr iestāsies par drošību un brīvību. Stāvot šeit plecu pie pleca, es jūtos pagodināts dienēt kopā ar jums, lai aizstāvētu mūsu valstis,» savā uzrunā teica ASV ģenerālmajors M. Makvins.

«Flaming Sword 2014»

stiprina sadarbību

30. maijā noslēdzās Baltijas reģiona speciālo operāciju spēku ikgadējās starptautiskās mācības «*Flaming Sword 2014*», kuras šogad pirmo reizi norisinājās arī Latvijas teritorijā.

Daudzkārt pārbaudījuši savstarpējās sadarbības spējas reālās kaujas situācijās starptautiskajās operācijās, arī šajās mācībās vairāk nekā 700 speciālo spēku karavīru no Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Polijas, ASV, Norvēģijas un Zviedrijas plecu pie pleca profesionāli izpildīja uzdevumus atbilstoši mācību scenārijam, tikai šoreiz jau ar uzdevumu — pilnveidot spēju nekavējoties reaģēt uz jebkuru ārkārtas situāciju alianses teritorijā.

Lietuvas aizsardzības ministrs Jozs Oleks uzsver, ka šādas mācības demonstrē NATO prioritātes drošības stiprināšanā, stabilitāti un gatavību adekvāti reaģēt uz jauna veida militārajiem apdraudējumiem, vienlaikus paužot gatavību reaģēt pašreizējās situācijās. «Šīs mācības ir NATO vēstījums, ka alianses nostāja attiecībā uz NATO līguma 5. pantu ir nopietna un dalībvalstis cita citu aizsargās, ja pret kādu no tām tiks vērsts uzbrukums.»

Atbilstoši mācību scenārijam speciālo operāciju spēku karavīri ciešā sadarbībā ar citām bruņoto spēku vienībām, valsts tiesībsargājošajām institūcijām, kā arī valsts un pašvaldību iestādēm pilnveidoja spēju nekavējoties reaģēt uz dažādiem draudiem un izaicinājumiem Baltijas reģionā, īpašo operāciju grupu sastāvā nepārtraukti veicot

CV-22 «Osprey» ir daudzfunkcionāls gaisakuģis, kas apvieno lidmašīnas un helikoptera labākās tehniskās īpašības.

Speciālo spēku kaujinieku paraugdemonstrējumi mācību viesu dienā.

koordinētas darbības uz sauszemes, jūrā un gaisa telpā. Īpaša uzmanība, lai pretotos agresīvām pretinieka darbībām un nomāktu pretinieka spēkus, tika pievērsta savstarpējai spēku savietojamībai, tai skaitā tālās darbības uguns sistēmām un aviācijas iesaistei. Turklāt, lai nodrošinātu mācību scenārija pietuvinātību reālajiem apstākļiem visā Latvijas un Lietuvas teritorijā, nepārtraukti tika doti sarežģīti mācību uzdevumi, kuru izpildei nepieciešama īpaša sagatavotība, piemēram, ķilnieku atbrīvošanas operācijas, pretinieka vadības un kontroles centru iznīcināšana, uzbrukumi dažāda rakstura mērķiem, naidīgo spēku aģentu neitralizēšana, informācijas operācijas.

Mācību viesu dienā to norisi vēroja arī Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

«Starptautiskās mācības «*Flaming Sword 2014*» ir nozīmīgs pienesums speciālo operāciju spēku attīstībā un drošības stiprināšanā Baltijas reģionā. Nedrīkstam būt vienaldzīgi pret apkārt notiekošo. Tāpēc ir jāstiprina speciālo operāciju spēku sadarbība un

stratēģiskā partnerība Baltijas reģionā, jādalās pieredzē ar sabiedrotajiem un jāpilnveido spēku savietojamība. Stratēģiska saliedētība iespējama, pateicoties veiksmīgai sadarbības pieredzei un kopīgām mācībām, vingrinājumiem,» norādīja Latvijas bruņoto spēku komandieris.

Lietuvas speciālo operāciju spēku komandieris uzskata, ka šobrīd kā vēl nekad ir svarīgi stiprināt speciālo operāciju spēku sadarbību: «Lietuvas un Latvijas speciālo operāciju spēku kopēja dalība starptautiskajā operācijā Afganistānā ir spilgts ciešas un efektīvas divpusējās sadarbības piemērs. Operāciju rajonā iegūtā kaujas pieredze ir ārkārtīgi svarīga Baltijas reģiona drošībai. Īpaši laikā kā šobrīd, kad Ukrainā ir krīze. Šis ir reāls apliecinājums, ka mūsu valstis nopietni attiecas pret NATO spējām. Mēs nedrīkstam apstāties pie sasniegtā, jāiet tālāk, stiprinot mūsu sadarbību un spēju reaģēt uz mūsdienu pasaules izaicinājumiem.»

Apvienotās speciālo operāciju spēku mācības «*Flaming Sword*» pirmo reizi pēc Lietuvas Bruņoto spēku speciālo operāciju

spēku iniciatīvas tika organizētas 2012. gadā. Viens no spilgtākajiem Latvijas un Lietuvas līdzšinējās sadarbības piemēriem ir Latvijas karavīru dienests Lietuvas speciālo operāciju spēku kaujas grupas «*Aitvaras*» sastāvā starptautiskajā operācijā Afganistānā. Tā bija pirmā reize, kad Lietuvas Speciālo operāciju spēku kaujas grupā tika iekļauti citu valstu karavīri.

*Sagatavojusi kapteine Sandra Brāle,
Speciālo uzdevumu vienības virsniece.
Foto — Sandra Brāle
un no Lietuvas bruņoto spēku arhīva.*

Speciālo spēku kaujinieki desantējas no CV-22 «Osprey».

Atskatoties uz NBS apvienotajām mācībām

«Namejs 2014»

Didzis Nestro,

pulkvedis, NBS Apvienotais štābs.

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

Šogad NBS apvienotās mācības «Namejs» tika organizētas kā NBS Apvienotā štāba un kājnieku brigāžu štābu komandpunktu mācības, pakārtoti iekļaujot divu izvērstu kājnieku bataljonu lauka taktisko vingrinājumu un arī Jūras spēku taktiskās grupas vingrinājumu Latvijas Republikas teritoriālajos ūdeņos. Kopumā mācībās «Namejs 2014» tika iesaistīti vairāk nekā 2000 karavīru un zemessargu.

Mācību pamattēma bija visu līmeņu komandieru un štābu darbība aizsardzības operāciju vidē. Mācību aktīvais posms risinājās četras dienas — no 23. līdz 26. maijam, bet mācību sagatavošana notika aptuveni divu gadu garumā — kopš 2012. gada janvāra. Šajā laikā tika izstrādāta mācību koncepcija un organizatoriskie plāni, kā arī veikta taktisko plānu izstrādāšana Apvienotā štāba, brigāžu un bataljonu līmeņos, kā arī apvidus rekognoscēšana un starpviēniību koordinācija.

Kopumā mācību mērķi ir sasniegti. Mācību laikā tika izvērsti un pārbaudīti vienību komandpunkti, izveidotas radio, datoru un satelīta sakaru līnijas un pārbaudīta to funkcionalitāte noteiktajos attālumos, kā

arī izdarīti secinājumi, kas tiks ņemti vērā, plānojot turpmāko bruņoto spēku komandvadības un sakaru sistēmu attīstību.

Mācībās «Namejs 2014» situāciju izspēles, savējiem spēkiem saduroties ar nosacītā

pretinieka spēkiem, pamatā tika veiktas uz palielināta mēroga kartēm, izmantojot bataljonu štābus un rotu komandierus kā apakšējā līmeņa spēlētājus. Ar to starpniecību taktiskā informācija tika novadīta līdz

Mācību pamattēma bija visu līmeņu komandieru un štābu darbība aizsardzības operāciju vidē.

mācību galvenajai auditorijai — brigāžu štābiem. Šādā veidā mācībās tika panākta visu taktisko formējumu iesaiste. Minētā metode prasa palielināt mācību kontrolē iesaistāmo cilvēku resursus. Tāpēc nākotnē ir jāapsver iespējas šāda mēroga štābu mācības organizēt, izmantojot datorizētas mācību situācijas attēlošanas sistēmas, tādas kā *JCATS (Joint Conflict and Tactical Simulation)*. Līdz šim NBS ir izmantojuši Igaunijā un Lietuvā esošās *JCATS* sistēmas, lai trenētu Sauszemes spēku kājnieku brigādes štābu, kā arī starptautiskā vidē, piemēram, ASV Eiropas spēku pavēlniecības mācību «*Saber Strike*» ietvaros.

Mācībās «Namejs 2014» bez sauszemes vienībām un lidaparātiem tika iesaistīti arī Jūras spēku taktiskā grupa, proti, vadības kuģis A-53 «Virsaitis», divi pretmīnu cīņas kuģi (M-05 «Viesturs» un M-06 «Tālvadītājs») un divi patruļkuģi (P-05 «Skrunda» un P-08 «Jelgava»), nosacītā pretinieka lomai izmantojot štāba un apgādes kuģi A-90 «Varonis» un krasta apsardzes kuģi KA-14 «Astra».

Secinājums, kas gūts no mācībām, — šādas grupas izveidošana ir laikietilpīga, tāpēc NBS ir jāapsver iespēja nākotnē to izveidot kā pastāvīgu formējumu. Tāpat nepieciešams pilnveidot nacionālās spēka lietošanas procedūras (*Rules of Engagement*), kas precīzi nosaka katra līmeņa komandiera tiesības un pilnvaras noteiktu darbību veikšanai.

«Šīs ir unikālas mācības, jo mēs pirmo reizi pēc neatkarības atgūšanas apvienojam vienas mācībās visus mūsu spēku veidus, visus štābus un gan regulārās, gan Zemessardzes vienības,» uzsvēra Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube. «Mācības «Namejs 2014» nav bijušas vieglas, bet to mērķis ir sasniegts, un mūsu spējas realizēt valsts aizsardzības uzdevumus — pārbaudītas.

Vēlos pateikties katram karavīram un zemessargam, kas piedalījās šajās mācībās, īpaši tiem, kas lauka taktiskā vingrinājuma laikā atradās savās pozīcijās Ādažu poligonā vai citviet Latvijā, gulēja ierakumos un pildīja savus uzdevumus, nemaz neredzot visu šo mācību sarežģītību. Tieši jūs — katrs no jums — esat Latvijas armijas galvenais spēks, jūs esat pirmā līnija. Paldies par izturību!»

Viesu dienā, 25. maijā, mācību norisi vēroja arī Valsts prezidents Andris Bērziņš, Ministru prezidente Laimdota Straujuma un aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, kā arī ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala un Mičiganas Nacionālās gvardes komandieris ģenerālmajors Gregorijs Vedneiss.

Kopš 2010. gada NBS savās mācībās plāno pēc iespējas iesaistīt sabiedroto spēku kaujas lidmašīnas pretgaisa aizsardzības spēju nostiprināšanai un arī «gaiss—zeme» triecienu izpildīšanai. Izņēmums nebija arī «Namejs 2014». Šajā reizē gaisa atbalstu veica

Igaunijā, Emari aviācijas bāzē izvietotie Dānijas Karalisko gaisa spēku iznīcinātāji F-16 «*Fighting Falcon*» un NBS Gaisa spēku aviācijas bāzes helikopteri Mi-17. Nosacītā pretinieka darbību izsekošanu un attiecīgu mērķu

Turpinājums 8. lpp.

Sākums 6. un 7. lpp.

sagatavošanu artilērijas un gaisa triecieniem atbalstīja arī ASV bezpilota lidaparāti RQ-7 «Shadow». Šajās mācībās tika testēti radiosakari un videoattēlu pārraidīšanas iespējas starp lidaparātiem un NBS vienību vadības centriem. Mācībās attaisnojās līdz šim attīstīto artilērijas uguns un gaisa triecienu koriģētāju apmācība un integrēšana kājnieku rotās un bataljonu komandpunktos. Šo spēju nepieciešams attīstīt arī nākotnē.

Mācībās «Namejs 2014» noteikta loma bija arī Valsts robežsardzei. Robežsardze regulāri piedalās dažādās NBS štāba mācībās. «Namejs 2014» ietvaros robežsardzes darbinieki tika iesaistīti arī praktiskā darbībā lauka apstākļos. Šie aspekti rosina pārskatīt un uzlabot savstarpējās sadarbības un nodrošinājuma plānošanas normatīvos dokumentus starp NBS un Valsts robežsardzi, kā arī potenciāli ar Valsts policiju.

Kopumā mācības «Namejs 2014» tiek vērtētas kā izdevušās. NBS Apvienotais štābs strādā pie pēcmācību diskusiju semināra gatavošanas. Seminārā apspriestie

Dānijas Karalisko gaisa spēku iznīcinātājs F-16 «Fighting Falcon».

jautājumi un sagatavotais noslēguma ziņojums tiks stūrakmeņus nākošajam mācību «Namejs» ciklam, kas plānots laika periodam no 2015. līdz 2018. gadam. Šajā laika

periodā tiks noteiktas apmācību prioritātes katram gadam, lai tādējādi plānveidīgi virzītos uz ciklu noslēdzošajām NBS mēroga mācībām 2018. gadā. **LB**

Viesu dienā mācību norisi vēroja arī Valsts prezidents Andris Bērziņš.

«Open Spirit 2014» raksturo vēriens un profesionalitāte

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

22. maijā noslēdzās plašākās starptautiskās Jūras spēku mācības «Open Spirit 2014», kas šogad notika Latvijas teritoriālajos ūdeņos. Mācību noslēgums izdevās iespaidīgs gan jaudīgā atrastās munīcijas iznīcināšanas sprādziena, gan kuģu parādes dēļ. Tajā piedalījās 26 kuģi no 15 valstīm.

Atkārtoti 2009. gada sasniegumus

Mācības Baltijas jūrā un Irbes šaurumā norisinājās no 9. maija. No Latvijas mācībās piedalījās Jūras spēku flotiles kuģi «Tālvadītājs» un «Viesturs» un ūdenslidēju komanda, kā arī štāba un atbalsta kuģis «Virsaitis», kurš vienlaikus bija arī visu mācību vadošais štāba kuģis. Kopā mācībās piedalījās vairāk nekā 1000 jūrnieku un ūdenslidēju, no Latvijas — vairāk nekā simts.

Mācību «Open Spirit» uzdevums bija atrast un neitralizēt nesprāgušo munīciju Baltijas jūrā, kas tur palikusi no abiem pasaules kariem, tādēļ mācībās piedalījās galvenokārt minū meklēšanas kuģi un ūdenslidēju — nesprāgušās munīcijas neitralizētāju — komandas.

«Mācību mērķis ir padarīt mūsu ūdeņus drošākus, uzlabot darbības minū meklēšanas operācijā, kā arī pilnveidot sadarbību starp dažādu valstu kuģiem — tie ir galvenie uzdevumi,» stāsta mācību kuģu grupas komandieris **komandkapteinis Valdis Stanka**. Šīs mācības bijušas ne vien vērienīgākās, bet arī ļoti ražīgas — to laikā izdevies atrast un neitralizēt 95 minas un divas torpēdas. «Tikpat labs sasniegums mums ir bijis tikai 2009. gada mācībās, kad atradām un iznīcinājām 97 minas,» stāsta V. Stanka.

Tieši ūdenslidēju treniņi aizvadītās mācības izvērsa par lielāko mācību pasākumu, kāds līdz šim noticis Latvijā, jo tajās piedalījās ūdenslidēji — nesprāgušās munīcijas neitralizētāji no Latvijas, Igaunijas, Zviedrijas, ASV, Polijas un Kanādas.

«Open Spirit» mācības Baltijas jūrā notiek kopš 1995. gada secīgi pēc kārtas trīs Baltijas valstu teritoriālajos ūdeņos. Aizvadīto gadu laikā mācību dalībnieki atraduši un neitralizējuši vairāk nekā 750 sprādzienbīstamo priekšmetu.

Turpinājums 10. un 11. lpp.

Mācību noslēgumu un kuģu parādi vēroja gan «Open Spirit 2014» vadība, gan aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis.

Sākums 9. lpp.

Līdzvērtīgi partneri

Tik vērienīgu mācību plānošana un vadīšana Latvijas bruņotajiem spēkiem ir jauna un noderīga pieredze. «*Open Spirit 2014*» laikā mūsu jūrnieki kārtējo reizi pārliecinājušies, ka savās prasmēs un iemaņās neatpaliek no kolēģiem partnervalstīs. Mācību laikā darbs noticis četrās kuģu grupās, ūdenslīdzēji — atminētāji ar atrastajiem sprādzienbīstamajiem objektiem strādāja atsevišķā komandā. Uzdevums gan kuģiem, gan ūdenslīdzējiem viens un tas pats — minū un citu sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšana un iznīcināšana. «Šīs mācības jau no paša sākuma plānoja Latvijas puse, visas darbības noritēja saskaņā ar mūsu sastādītajiem plāniem. Kuģu komandu un speciālistu sadarbība un tehnikas un procedūru savietojamība bija ļoti laba, un prakse apliecināja, ka mēs visi spējam teicami sadarbīties,» secina V. Stanka. Arī ārzemju kolēģi atzinuši, ka mācības bijušas ļoti labi izplānotas, nekādu kļūmju operāciju laikā nav bijis un darbi sekmējušies raiti.

Runājot par Latvijas speciālistu sagatavotību, V. Stanka uzsver, ka gan kuģu tehniskās spējas, gan komandu profesionālā prasme ir tāda pati kā mūsu partneriem. «Profesionālajā ziņā ne ar ko neatpaliekam. Šogad gan atradām salīdzinoši mazāk minū, bet tas ir atkarīgs arī no tā, kāds darba rajons iedalīts.» Mācību laikā tika pārmeklēti vairāk nekā 200 km² piekrastes teritorijas, galvenokārt koncentrējoties uz

Daļa mācību laikā atrastās municijas tika iznīcināta demonstrācijas sprādzienā neilgi pirms kuģu parādes.

kuģu ceļu attīrīšanu no sprādzienbīstamā kara laika mantojuma.

Jūras attīrīšana no minām un torpēdām būtu daudz efektīvāka, ja mācību rīkotājiem būtu pieejamas kara laiku kartes ar tajās iezīmētajiem minū laukiem. Vācija šādas ziņas neslēpj, diemžēl no Krievijas tamlīdzīga pretimnākšana nav sagaidāma.

Darbs vēl vismaz 100 gadiem

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis savā viedoklī par mācībām ir lietpratīgs: «Kā jau visas «*Open Spirit*» mācības, kas notiek Baltijas jūrā un īpaši Irbes šaurumā pie Latvijas krastiem, arī šīs ir ļoti nozīmīgas, jo iznīcina kaut nedaudz tā vēsturiskā piesārņojuma, kas atrodas mūsu jūrā. Baltijas jūra

«*Open Spirit 2014*» noslēdzošā kuģu parāde Liepājas piekrastē pulcēja līdz šim lielāko kuģu — mācību dalībnieku — skaitu.

ir ļoti bagāta ar šo mantojumu no Pirmā un Otrā pasaules kara, īpaši piesārņots ir Irbes šaurums, jo visos laikos tas bijis stratēģiski nozīmīgs kā vieta, kas ļāva piekļūt vai aizkavēja piekļūšanu Rīgai.» Ministrs atzinīgi novērtēja mācību rezultātu — atrastās un iznīcinātās municijas krājumu, taču norādīja, ka sprādzienbīstamo priekšmetu jūrā ir tik daudz, ka darba pietiks vēl vairāk nekā 100 gadiem.

Kā otru nozīmīgāko aizvadīto mācību ieguvumu ministrs minēja «*Open Spirit 2014*» apjomu un lielo dalībvalstu skaitu. «Tas liecina, ka notikumi Ukrainā NATO ietvaros ir mobilizējuši arī Jūras spēkus aktīvākām darbībām Baltijas jūrā. Partnervalstis aktīvāk trenē savstarpējo sadarbību un savietojamību, lai iespējamās krīzes situācijās varētu efektīvi strādāt.»

Trešais būtiskais aspekts ir iespēja mūsu jūrnikiem un citiem speciālistiem bagātināt savu pieredzi. «Mācības vienmēr ir iespēja gan trenēties pašiem, gan strādāt kopā ar

«Šīs mācības jau no paša sākuma plānoja Latvijas puse, visas darbības noritēja saskaņā ar mūsu sastādītajiem plāniem.

Kuģu komandu un speciālistu sadarbība un tehnikas un procedūru savietojamība bija ļoti laba, un prakse apliecināja, ka mēs visi spējam ļoti labi sastrādāties.»

partneriem — jebkurā gadījumā viņu profesionālais limenis kļūst vēl augstāks,» atzina R. Vējonis.

Ministrs izteica gandarījumu par Latvijas kā mācības uzņemošās valsts spēju piedāvāt augstvērtīgu infrastruktūru, piemēram, Jūras spēku mācību centra Ūdenslīdzēju skolu Liepājā. «Šo skolu izmanto daudzu valstu speciālisti, lai pilnveidotu savas niršanas prasmes. Tas ir ļoti būtiski, ka mūsu infrastruktūra der ne tikai mums, bet arī mūsu partneriem.»

Mācību intensitāte pieaug, poligonu sāk pietrūkt

Pēdējā laikā ievērojami palielinājies mācību skaits un intensitāte. «Šogad mums notiek īpaši daudz mācību, un tās visas ir kļuvušas par liela mēroga ļoti nopietnām mācībām. Protams, tas prasa lielāku resursu ieguldījumu, arī plānošanas process ir daudz intensīvāks nekā citus gadus.» Ministrs uzsvēra, ka tas norāda uz mājasdarbiem, kas mums jāpaveic. «Mums ir jāpilnveido sava infrastruktūra, lai turpmākajās mācībās varētu uzņemt lielāku skaitu karavīru. Piemēram, Ādaži nupat jau būs piepildīti līdz savu resursu robežai — mēs vairs nespēsim uzņemt jaunus karavīrus, ja pieteiksies vēl lielāks skaits mācību dalībnieku. Vasarā mācību dalībnieki var arī dzīvot teltīs, bet citos gadalaikos tas vairs nav risinājums. Tāpēc mums ir ļoti nopietni jādomā par kādu papildu mācību poligonu, lai mēs varētu daudz vienmērīgāk plānot mācības. Ādažu poligona paplašināšana ir diezgan problemātiska, jo apkārt ir izveidojusies apbūve, tādēļ jāizvērtē citas vietas un iespējas.» **TS**

Zemessardzes 3. novads gatavojas kvalitatīvai izaugsmei

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Zemessardzes 3. novads ir salīdzinoši jaunākais, taču tāpēc ne mazāk nozīmīgs par saviem «vecākajiem brāļiem» — 1. un 2. novadu. Tas izveidots 2007. gadā, pilnveidojot un padarot efektīvāku Zemessardzes bataljonu vadišanu. 3. novads ir tāds kā Zemessardzes mugurkauls, kas ar centru Rīgā savieno visu Latviju, stiepjoties no Valmieras novada līdz Ogres novadam.

Testēs ātrās reagēšanas rotas kaujas grupas

Zemessardzes 3. novada sastāvā ir Studentu bataljons, 22. kājnieku bataljons Valmierā, 27. kājnieku bataljons Cēsīs, 19. nodrošinājuma bataljons pie Rīgas, 17. pretgaisa aizsardzības bataljons un 54. inženiertehniskais bataljons, kura sastāvā ir arī viena profesionālo karavīru rota — atminētāji jeb Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas speciālisti.

«Šiem vīriem strādāt sanāk gandrīz katru dienu — darba viņiem ir ļoti daudz,» atzīst Zemessardzes 3. novada komandieris jūras kapteinis Rūdolfs Rudzuroga.

Novada attīstība ir cieši saistīta ar pēdējā laika aktualitātēm un jaunajiem izaicinājumiem un apdraudējumiem — tā prioritāri tiek saistīta ar novada tehnisko un reagēšanas spēju uzlabošanu. Runājot par novada attīstību tuvākajā laikā, R. Rudzuroga kā prioritāru uzdevumu saskata augstas gatavības rotas kaujas grupas izveidi — šo uzdevumu paredzēts īstenot dzīvē jau tuvākajā laikā. Šāda grupa šogad 3. novadā tiks veidota uz triju kājnieku bataljonu bāzes. Balstoties uz iegūto pieredzi, turpmākajos gados šādu struktūru plānots izveidot katrā bataljonā.

«Rotas kaujas grupas tiks veidotas no aktīvākajiem un labāk apmācītajiem zemessargiem. Šādu apakšvienību nepieciešamības

gadījumā varēs daudz ātrāk aktivizēt radušos uzdevumu risināšanai,» norāda Zemessardzes 3. novada komandieris.

Vairos pretgaisa aizsardzības spējas

Ne mazāk svarīgs uzdevums ir arī attīstīt novada spēju reaģēt uz jaunajiem apdraudējumiem. «Esošā situācija rāda, ka nepieciešams daudz vairāk uzmanības veltīt pretgaisa aizsardzības spēju un inženiertehnisko spēju attīstībai. Līdz ar to prioritāri, saskaņā ar politiskajiem lēmumiem, īpašu uzmanību pievēršam Pretgaisa aizsardzības bataljona attīstībai, kā arī Inženiertehniskajam bataljonam. Ja plānotie līdzekļi tiks piešķirti, tad, protams, varēsim visu tikpat plānveidīgi attīstīt. Pašreizējo situāciju gan vairāk var raksturot kā bataljonu uzturēšanu esošajā līmenī,» saka R. Rudzuroga.

Izvērtējot jaunos, vērienīgos uzdevumus, rodas loģisks jautājums — vai, attīstot šīs prioritātes, nepalikis novārtā citas novada spējas? «Tāda ir dzīves realitāte, ja kaut kam velta vairāk uzmanības, kaut kas cits var palikt novārtā. Mēs to apzināmies un cenšamies sabalansēt šīs lietas. Tomēr dažkārt ierobežotie profesionālā dienesta

Rotas kaujas grupas tiks veidotas no aktīvākajiem un labāk apmācītajiem zemessargiem.

personālsastāva resursi ietekmē mūsu vēlmēs vienlīdz radoši un efektīvi virzīt visu novada bataljonu attīstību.»

Novadā pieaug zemessargu skaits

Zemessardzes 3. novadā pēdējā laikā ir arī būtiski paaugstinājusies interese par stāšanos zemessargu rindās, jo īpaši tas sakāms par jauniešiem. Līdz ar to novadam apmācībai atvēlētie resursi nedaudz vairāk jānovirza tieši intensīvākai jauno zemessargu apmācībai, atzīst R. Rudzuroga. Viņš stāsta, ka nesen veicis savu bataljonu komandieru ekspresaptauju, un tās rezultāti rāda, ka vidējais intereses pieaugums par iestāšanos zemessargos ir ap 35 procenti.

«Intereses pieaugums vērojams visur — gan tāpēc, ka pēdējā laikā notikumi vairojuši mūsu patriotismu, gan tāpēc, ka aktīvāk uzsākta rekrutēšana skolās un profesionālās izglītības iestādēs. Vienai daļai jauniešu ir skaidrs mērķis iestāties Zemessardzē, lai saprastu, kas īsti ir militārais

dienests, un tad virzīties tālāk uz profesionālo dienestu.» Kopumā jauno zemessargu sagatavošana novadā norit plānveidīgi un atbilstoši apstiprinātajām apmācību programmām, paskaidro komandieris.

Jaunās formas

Pēdējā laikā prioritāte novadā, kas arī prasa laiku un resursus, ir pāreja uz jaunajiem formas tērpiem. «Šā gada 4. maija parādē mūsu zemessargi jau soļoja jaunajās formās — tādās pašās kā profesionālā dienesta karavīri. Pašlaik mēs turpinām jauno formas tērpu izsniegšanu, un tā ir diezgan sarežģīta procedūra, jo katra formas tērpa sastāvdaļa ir jāievada grāmatvedības sistēmā. Nav vairs tik vienkārši kā agrāk, kad iedeva cilvēkam komplektu, atzīmēja, un ar to arī viss bija darīts,» saka novada komandieris.

Tomēr prieks par jaunajiem formas tērpiem ir lielāks, un tas vieš cerības, ka attīstība un virzība notiks arī visās citās iecerētajās jomās novadā. **IS**

«Saber Strike 2014»

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

No 9. līdz 20. jūnijam trijās Baltijas valstīs un Vācijā norisinās ASV Eiropas spēku vadītās ikgadējās starptautiskās militārās mācības «Saber Strike 2014». Mācību aktivitātes Nacionālo bruņoto spēku bāzē Ādažos ir pulcējušas līdz šim Latvijā neredzēti daudz NATO dalībvalstu karavīru un dažādu militāro tehniku. Viesu dienā, 12. jūnijā, interesentiem bija iespēja gan tuvāk iepazīt mācībās izmantojamo tehniku, gan pavērot to norisi.

Šogad «Saber Strike» uzņemošā valsts ir Latvija, turklāt vienlaikus ar šīm mācībām notiek arī Latvijas vadītās Baltijas valstu uzņemošās valsts atbalsta mācības «Baltic Host 2014» un Jūras spēku mācības «BALTOPS 2014». «Saber Strike» šogad ir īpaši daudz dalībnieku — mācību rīkotāji atzīst, ka pat bijuši nedaudz pārsteigti par tādu dalībvalstu interesi. Kopumā mācībās piedalās gandrīz 5000 karavīru no ASV, Kanādas, Lielbritānijas, Zviedrijas, Somijas, Dānijas, Norvēģijas, Lietuvas, Igaunijas, un, protams, no Latvijas. Mācību aktivitātes tiek izmantotas aptuveni 800 dažādas tehnikas vienības.

Viesu diena sākas ar ASV 173. kājnieku brigādes, kā arī Kanādas un Latvijas karavīru desantēšanās operāciju no ASV Gaisa spēku lidmašīnas C-130. Lai gan varēja traucēt zemie mākoņi un salīdzinoši sliktā redzamība, vingrinājums norisinājās bez problēmām, un tajā iesaistītie karavīri visumā atzinīgi novērtēja lēciena izmantotos izpletnus. Šāda tipa izpletni tiek izmantoti ASV armijā lēcieniem no salīdzinoši neliela augstuma mierīgos laika apstākļos, un to manevrēšanas spēja nav tik augsta kā desanta izpletniem.

Mūsu karavīriem ar šādiem izpletniem nācās lēkt pirmo reizi, tāpat pirmo reizi notika lēcieni no C-130. Leitnants Artūrs Čerņaks atzīst, ka būtisku atšķirību tomēr nav no nedaudz citādā tehnoloģija un lēciena metode ir viegli apgūstama. Viņam šis bijis desmitais lēcieni, atšķirīga bijusi arī vieta, no kuras tika izdarīts lēcieni. «Līdz šim esmu lēcis no An-2, kur ir daudz mazāk vietas, arī ātrums ir jūtami mazāks,»

Runājot par sadarbību ar citvalstu kolēģiem, A. Čerņaks uzsver, ka viss norit ļoti profesionālā līmenī — amerikāņi vairāk uzraugot un mācot, savukārt kanādieši, tāpat kā mūsu karavīri, lielākoties vēro un apgūst jauno.

Pēc lēciena tā dalībnieki apmainījās ar izpletnlēcēju krūšu nozīmītēm, kas ir savdabīga kvalitātes zīme, jo lēcieni, kurā piedalās dažādu valstu karavīri, apliecina tā dalībnieku augsto profesionalitāti.

Viesu dienas apmeklētājiem bija iespēja apskatīt Ādažu bāzē renovēto operacionālo priekšposteni un daļu no mācībās «Saber Strike» izmantotajām tehnikas, tostarp bezpilota lidaparātu, kājnieku atbalsta mašīnu «Bradley», bruņumašīnas Sisu un «Stryker», prettanku ieroču sistēmu «Javelin» un citus bruņojuma veidus.

«Saber Strike 2014» viesu dienā Ādažos piedalījās arī Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, ASV Eiropas spēku komandieris ģenerālleitnants Donalds M. Kempbels, ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala un abi mācību vadītāji brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš un brigādes ģenerālmajors Marks Makvins. **IS**

1944. gada 6. jūnija agrā rītā Francijas ziemeļu piekrastē Normandijā izbūvētajos bunkuros snaudošie vācu karavīri ieraudzīja līdz tam neredzētu skatu: cik vien tālu sniedzās skatiens, jūra bija pilna ar karakuģiem. Pasaules vēsturē šis rīts iegājis kā «D-Day» jeb «D-diena», militārajā terminoloģijā šis uzbrukums bija nosaukts par operāciju «Neptūns». Ilgi gaidītais pret Hitleru vērstās koalīcijas jeb sabiedroto uzbrukums Ziemeļfrancijā bija sācies. Operācija «Neptūns» iegāja pasaules militārajā vēsturē kā vērienīgākā jūras desantoperācija — tajā vienlaikus krastā izcēlās 156 000 vīru, un tās īstenošanā bija iesaistīti gandrīz 7000 dažādu tipu kara un tirdzniecības kuģu, kā arī ap 30 000 desantlaivu un dažādu citu peldlīdzekļu.

Sabiedroto karaspēka desantoperācija Normandijā tika gatavota ilgi un rūpīgi. Politiskais lēmums par sabiedroto karaspēka desantēšanu Eiropā, lai tur atklātu otru fronti pret hitlerisko Vāciju, tika pieņemts jau 1943. gada janvārī starptautiskajā konferencē Kasablankā. Šo lēmumu apstiprināja arī antihitleriskās koalīcijas vadošo valstu Lielbritānijas, ASV un Padomju Savienības galotņu tikšanās reizē Teherānā 1943. gada novembrī.

Gatavošanās desantoperācijai paredzēja iespējamo desantēšanās vietu analīzi, karaspēka treniņus, kā arī uzbūvēt paātrinātā tempā lielu skaitu dažādu peldlīdzekļu un desantēšanās laivu. Tāpat bija jāizanalizē vācu nocietinājumu sistēma un vācu karaspēka novietojuma shēmas, turklāt jāparedz desantēšanās bēguma laikā, kad krastā ir vieta, kur karaspēkam izvietoties. Jau krietnu laiku pirms «D-dienas» sākuma sabiedroto valstu speciālie dienesti sāka vērienīgas dezinformācijas operācijas, lai maldinātu ienaidnieka izlūkus par iespējamo galvenā trieciena virzienu. Ar britu un amerikāņu

6. jūnijs — «D-diena» Ziemeļfrancijā

izlūkdienestu palīdzību vāciešiem mēģināja iegulvot, ka sabiedroto karaspēks gatavojas izcelties Norvēģijā, Grieķijā un citur, tikai ne Normandijā. Zināmā mērā tas izdevās, jo Vācijas bruņoto spēku vadība līdz pat 6. jūnija dienas vakaram neticēja, ka tieši Normandijā noticis sabiedroto armiju galvenais uzbrukums.

Sākumā bija paredzēts, ka uzbrukums Francijas ziemeļu piekrastei sāksies 1944. gada maijā, taču laika apstākļi šajā mēnesī bija ļoti nelabvēlīgi un desantoperāciju atlika līdz jūnija sākumam. Uzbrukumu plānoja 5. jūnijā, taču arī šajā dienā jūrā valdīja ļoti slikti laika apstākļi. Gaidīt gan vairs nevarēja, un sabiedroto karaspēka virspavēlnieks Eiropā, kā arī Normandijas desantoperācijas vadītājs amerikāņu ģenerālis Dvāits Eizenhauers parakstīja pavēli par operācijas «Neptūns» sākumu nākamās dienas rītā. 5. jūnija vakarā amerikāņu, britu un franču karavīri izvietojās sākuma pozīcijās, gatavojoties šķērsot Lamanša šaurumu. Dažas stundas pēc pusnakts Vācijas kontrolēto Francijas gaisa telpu šķērsoja liels skaits sabiedroto lidmašīnu, kas vīrs

Normandijas piekrastes izmeta apmēram 10 000 ASV armijas 82. un 101. gaisa desanta divīzijas karavīru, kuru uzdevums bija sekmēt sabiedroto jūras desanta operāciju, veicot dažādas diversijas ienaidnieka aizmugurē. Gaisa desantoperācija cieta neveiksmi, jo lidmašīnas lidoja cauri biežam mākoņu slānim, turklāt pilotiem bija aizliegts lietot radiosakarus, tādējādi desantēšanās notika tālu no paredzētajām vietām, bieži vien tieši vācu karaspēka daļu tuvumā.

Pussešos no rīta sākās operācijas «Neptūns» jūras fāze. Sabiedroto izcēlšanās Normandijas piekrastē notika rajonā no Ornas upes ietekas jūrā līdz Ozvilas komūnai. Šī teritorija operatīvajās kartēs bija sadalīta piecos galvenajos uzbrukuma sektoros ar kodētiem nosaukumiem «Jūta», «Omaha», «Golda», «Džūno» un «Svorda», ko paši karavīri dēvēja par «pludmalēm». Desantoperācijā piedalījās Lielbritānijas, ASV, Kanādas un Šarla de Golla komandētās «Brīvās Francijas» armiju karavīri. Vissīvāko pretošanos sabiedrotie sagaidīja «Omahas» sektorā, arī vislielākos zaudējumus cieta tieši tur. «Omahas pludmalē» vācieši bija uzcēlušī pamatīgu nocietinājumu sistēmu, ko aizsargāja aiz stāvajām piekrastes klintīm noslēptā artilērija. Šajā sektorā sabiedroto izlūkdienests pieļāva rupju kļūdu, jo nenoskaidroja, ka šo posmu aizstāv pieredzējušas vācu kaujas vienības, bet palika pārliecībā, ka tur dislocēti parasti Vācijas armijas rezervisti. «Omahas pludmalē» krita vairāk nekā 2500 amerikāņu karavīru. Citos desantēšanās sektoros sabiedroto sekmes bija labākas — «Džūno», «Goldas» un «Jūtas» sektorā sabiedroto armijas ieņēma piekrastes zonu, kā arī piekrastes tuvumā esošās apdzīvotās vietas. Vācu karaspēks bija spiests atkāpties kontinenta iekšienē. «Svordas» sektorā uzbrūkošais britu karaspēks ģenerāļa Bernarda Montgomerija nospraustos mērķus sasniegta tikai daļēji, proti, «pludmale» gan

tika ieņemta, bet vācu rokās palika stratēģiski svarīgais transporta mezgls — Kānas pilsēta, kuru ieņemt izdevās tikai pēc divu mēnešu ilgām kaujām.

6. jūniju amerikāņu vēstures publicistikā vēlāk nodēvēja par «visgarāko dienu». Kad šī vēsturiskā diena gāja jau uz beigām, bija skaidrs, ka galvenie sabiedroto stratēģiskie mērķi Normandijā bija izcīnīti — vācu armijas aizsardzība sāka brukt, un sabiedroto karaspēks bija ieņēmis visu uzbrukuma zonas piekrastes līniju un iegājis apmēram 20—30 km Francijas iekšzemes teritorijā. Sabiedroto aviācija savā kontrolē pilnībā bija pārņēmusi gaisa telpu virs Normandijas, bet sabiedroto kuģi varēja ne-traucēti pārvietoties Lamanša šaurumā. «D-dienas» laikā bija krituši aptuveni 7000 sabiedroto karavīru. Sākās vērienīga sabiedroto karaspēka pārdislokācija uz Ziemeļfrancijas piekrasti, lai turpinātu realizēt nākamo stratēģiskās kaujas operācijas

fāzi — uzbrukumu vācu pozīcijām Francijas kontinentālajā teritorijā. Šis uzbrukums militārajā terminoloģijā ieguva apzīmējumu «Overlord» un paredzēja Francijas ziemeļrietumu teritorijas atbrīvošanu no vācu karaspēka ar sekojošu virzīšanos Francijas galvaspilsētas Parīzes virzienā. «D-diena» iezīmēja gan Francijas teritorijas un visas Rietumeiropas atbrīvošanas sākumu, gan arī

iezvanīja hitleriskās Vācijas sakāvi, jo pēc sabiedroto spēku sekmīgās izvēršanās Normandijā gandrīz visi Vācijas militārie un politiskie vadoņi saprata, ka karš ir neglābjami zaudēts.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

Foto — no izdevuma
«Normandie Album Memorial.
6 juin-22 août 1944».

 Tēvijas Sargs

Tēvijas Sargs

Atklāta piemiņas zīme Piņķu baznīcā

Pirms 95 gadiem Pierīgā, tagadējā Babītes novada Piņķu apkārtnē norisinājās nozīmīgi Latvijas Neatkarības kara (1918.—1920.) notikumi. 1919. gada 22. maijā sākās pretlieliniecisko spēku vispārējais uzbrukums Rīgai. Pēc plāna bija paredzēts, ka uzbrukumā tobrīd lielinieku Padomju Latvijas armijas kontrolē esošajai Latvijas galvaspilsētai piedalīsies trīs karaspēka kolonnas, no kurām vienā bija iedalīta toreiz latviešu sabiedrotā Baltijas landesvēra operatīvajā pakļautībā esošā Atsevišķā latviešu brigāde pulkveža Jāņa Baloža (vēlākā ģenerāļa un kara ministra) vadībā. J. Baloža brigādei bija jāuzbrūk Rīgai, virzoties no Klīves muižas

veltītā pieminekļa notika piemiņas pasākums, kurā piedalījās Nacionālo bruņoto spēku, novada pašvaldības un sabiedrības pārstāvji — NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, Babītes novada domes priekšsēdētājs Andrejs Ence, Latvijas Nacionālo karavīru biedrības priekšsēdētājs Edgars Skreija. Savukārt Piņķu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskajā baznīcā svinīgi tika atklāta atgūtā vēsturiskajai kaujai veltītā piemiņas plāksne.

1939. gadā šo plāksni pie Piņķu baznīcas iekšsienas atklāja tajā pašā dienā, kad, klātesot toreizējam Valsts prezidentam Kārlim Ulmanim un kara ministram Jānim Balodim, lai godinātu 20. gadadienu, kopš izcīnīta Piņķu kauja, atklāja pieminekli Atsevišķās latviešu brigādes Studentu bataljona karavīriem. Pieminekli pelēkā granītā darinājis tēlnieks Jānis Briedis, savukārt līdzekļus

pieminekļa celšanai (ap 9000 latu) vākusi Latviešu studentu korporāciju biedrību savienība.

Padomju okupācijas laikā 20. gs. četrdesmito gadu beigās pieminekli tika iznīcināts, bet 1951. gadā no baznīcas sienas pazuda arī plāksne. Pagājušā gada nogalē šo plāksni negaidītā kārtā atrada, veicot remontdarbus Rīgas Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskajā baznīcā. Izrādījās, ka plāksne saglabāta, pateicoties Piņķu baznīcas un Rīgas Sv. Jāņa baznīcas ilggadējam mācītājam Jānim Liepiņam, kurš bija parūpējies, lai tā tiktu demontēta un noslēpta Rīgā. Pieminekli Piņķos atjaunoja un atklāja 2003. gada decembrī, bet šogad savā vietā atgriezās arī atrastā plāksne.

Sagatavojis **Juris Ciganovs.**

Foto — Gatis Dieziņš.

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis uzrunā pasākuma dalībniekus pie Piņķu kaujai veltītā pieminekļa.

(Jelgavas novads) uz Priedaini un no Ložmetējkalna rajona uz Dzīlnuciemu. Tieši šīs otrās grupas uzdevums bija pārtvert un sagūstīt Tīrelpurvā un Piņķos nocietinājušos lieliniekus. Kaujas grupas sastāvā ietilpa brigādes Studentu bataljons. Piņķu rajonā bataljona karavīri sastapa negaidīti sīvu pretošanos, jo šeit lielinieki bija pamatīgi nocietinājušies: pie baznīcas un kapsētas bija izveidota nocietinājumu sistēma un dzeloņdrāšu aizžogojumi. Sīvas kaujas Piņķos un apkārtnē notika visu 22. maiju, līdz beidzot vakarā lielinieki atkāpās Bolderājas virzienā. Sasniedzot Babītes dzelzceļa staciju, Baloža brigādes vīri ieguva bagātīgas kara trofejas: 10 vilciena vagonus ar pārtiku, apmēram 1000 artilērijas lādiņu, divas smagās lauka haubices un citus materiāli tehniskus līdzekļus, kuru brigādei katastrofāli trūka. 23. maijā Atsevišķās latviešu brigādes vīri svinīgi iesoļoja savas valsts atbrīvotajā galvaspilsētā.

Šogad 23. maijā ar vērīgiem pasākumiem atzīmēja šīs kaujas 95. gadadienu. Šajā dienā Babītes novada centrā pie Piņķu kaujai

Svinīgajā piemiņas plāksnes atklāšanas pasākumā dziedāja Babītes novada jauniešu koris «Maska».

Nākotnes vārdā

Edīte Sondoviča

Foto — Armīns Janiks.

Šajā pavasarī kārtējo reizi varēja pārliecināties, cik trausla ir brīvība tautām, ja to apdzīvotās teritorijas kļūst par lielo spēlētāju savtīgo interešu objektiem. Vai dāņu režisore Kirstena Dēlholma janvārī notikušajā R. Vāgnera operas «Rienci. Triumfs un sakāve» uzvedumā jau nebrīdināja, ka lielā kaimiņa Kalašņikova automāts joprojām ir vērstas pret brīvību? Varbūt māksliniecei tas iznāca neapzināti... Un tomēr par to šopavasara jādodomā it bieži. Pošoties uz Alūksni, pārlasīju, ko, tiekoties ar Cēsu Skolnieku rotas karavīriem 1929. gadā, sacījis viedais igauņu ģenerālis Johans Laidoners:

«Latvju un igauņu tautu likteņi bijuši vienādi: mūs apdraud vienādas briesmas, un, lai sargātu savu tautu intereses, savas valstis, mums ir tikai viena iespēja — cieša kopdarbība starp abām tautām un valstīm. To vislabāk saprotam mēs, kas ņēma dalību grūtās cīņās 1919. gadā. (...) Jo vairāk tā domājošu pilsoņu būs Latvijā un Igaunijā, jo stiprāka būs abu tautu nākotne.»

Teiktais joprojām ir aktuāls. Savas drošības un nākotnes dēļ jāpatur prātā, cik dārgi maksāts par brīvību, par valsti. Pirms 95 gadiem, 26. maijā atbrīvojot Valmieru, 6. igauņu kājnieku pulka skolnieku rota ar drosmīgu cīņas sparū iedvesmoja Valmieras puikas. Sava skolotāja Alfrēda Lukstiņa vadībā viņi devās igauņiem palīgā. Jūnija sākumā valmieriešiem pievienojās Cēsu jaunieši. Cīņu ugunīs norūdījās 2. Cēsu pulka 8. skolnieku rota. Brīvības cīņu laikā rota zaudēja 9 kritušos, 25 tika ievainoti, viņu vidū 14—15 gadu veci zēni. Pēc desmit gadiem, kad atzīmēja Cēsu kauju 10. gadadienu, bijušie karavīri nolēma dibināt Skolnieku rotas cīnītāju biedrību. Tās galvenais

mērķis — audzināt Latvijas patriotus, izkopt skolu jaunatnē tautas, brīvības un dzimtenes mīlestību. Ar Izglītības un Kara ministrijas atbalstu biedrībai izveidojās veiksmīga sadarbība ar deviņām Ziemeļlatvijas vidusskolām un ģimnāzijām. Par tautas ziedojumiem izgatavoja Skolnieku rotas biedrības karogu, kas kļuva par savdabīgu simbolu un ik gadu atrada mājvietu kādā no skolām. Karoga maiņas ceremonijā piedalījās valsts mērogā ievērojami cilvēki, Latvijas armijas virsnieki un bijušie Skolnieku rotas karavīri. Pirmā karogu saņēma Cēsu valsts ģimnāzija 1929. gada maijā. Līdz Latvijas okupācijai 1940. gada 17. jūnijā karogs Ziemeļvidzemes jauniešiem atgādināja tēvu un vecāko brāļu varoņdarbus Brīvības cīņās, nosargājot Latvijas neatkarību. Mērķtiecīga darba rezultātā līdz Otrā pasaules kara

sākumam Latvijā izauga jaunieši, kas bija gatavi stāvēt par savu valsti. Šie jaunekļi kļuva leģendāri ar drosmi un ticību Latvijas valstiskumam, tās neatkarībai, cīnoties pie Madonas un Mores, Kurzemes cietoksni pie Džūkstes un Lestenes. Viņi bija neuzvarami arī GULAG nometnē necilvēciskajos apstākļos. 1991. gada janvārī nu jau sirmie vīri kopā ar dēliem bija uz barikādēm par brīvību Latviju. Šajos cilvēkos bija ticība nākotnei, mīlestība pret Latviju, un viņi palīdzēja šo stipro garu uzturēt līdz cilvēkos.

20. gadsimta 90. gadu nogalē Astra Janšone, Brīvības cīņu dalībnieka Alberta Amerika meita, un pedagogs Māris Niklass ierosināja atjaunot 1929. gadā iedibināto Cēsu Skolnieku rotas tradīciju. Atsaucīga toreiz bija Aizsardzības ministrija un Ziemeļlatvijas skolas. Nemanot sprāgā darbā pagājis laiks. Svinīgā karoga maiņa atjaunota un papildināta. Drīz varēsim novērtēt piecpadsmit gados paveikto. Varbūt varētu sapulcēt visu šo gadu jauniešus? Būtu interesanti uzzināt viņu domas, viņu vietu valstī.

Alūksnes ģimnāzijas direktore Daina Dubre-Dobre nodod karogu G. A. Zeibotam, un to saņems Valkas ģimnāzijas direktore Lilita Kreicberga.

Mirkļis pie 7. Siguldas kājnieku pulka pieminekļa. Uz tikšanos 2015. gada maijā Valkā!

Svētku sarīkojuma atklāšanā M. Niklass (1. rindā no kreisās), Jaunsardzes departamenta direktors A. Strazdiņš, atv. viceadmirālis G. A. Zeibots un atv. brigādes ģenerālis K. Krēslīņš.

Šogad, kad atzīmējam Brīvības cīņu un Latvijas armijas 95. gadskārtu, Ziemeļvidzemes skolu pārstāvji pulcējās E. Glikā Alūksnes valsts ģimnāzijā. Iepazīstoties ar skolēnu prezentācijām par padarīto mācību gada laikā, var vien apbrīnot jauniešu un viņu skolotāju izdomu, gan pētot Brīvības cīņu vēsturi, gan atzīmējot valsts svētkus, gan svinot skolas jubilejas. Pie alūksniešiem cemojoties Dzintra Geka, kopā skatīta dokumentālā filma par Sibīrijā dzimušo Latvijas bērnu likteņiem. Domājot par valsts robežas drošību, skolā viesojušies Valsts robežsardzes koledžas pasniedzēji un kinologi ar saviem uzticamajiem palīgiem no Rēzeknes. Savukārt Ojāra Vācieša Gaujienas vidusskolas skolēni sakopuši Gaujienas kapsētā apbedīto piecu Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru atdusas vietas. Caur Ojāra Vācieša dzeju apjautošu laiku un mūžību. Skolēni pauda atzinību skolotājiem, kuras valsts

95. gadskārtas svinīgajā pasākumā ieradusās tautastērpos. Varbūt būs jauna tradīcija, un meitenes sekos labajam piemēram!

Limbažu novada ģimnāzijas audzēkņi sadarbībā ar Ministru kabineta Valsts kanceleju iepazīnušies ar izstādi «Laiks un valdības lēmumi», kas tika izvietota skolā. Rūjienas vidusskola sagatavojusi uzvedumu «No zobena

saule lēca» un rosināja to darīt visas skolas, jo tas stiprina patriotismu, sniedz emocionālu pārdzīvojumu un jaunas zināšanas, dziļāku izpratni par Brīvības cīņu vēsturi.

Savukārt Mazsalacas vidusskolas audzēkņi bija piedalījušies Igaunijas karavīru Brāļu kapu atklāšanā. Valmieras valsts ģimnāzijas audzēkņi izvēlējušies sev devīzi — «To darīju es, ko darīsi tu!», un darbi šķirušies. Izzināts novadnieka mākslinieka Gustava Kluča sarežģītais mūžs. Pētīta Valmieras skolotāju semināra 110 gadu vēsture. Ģimnāzija lepojas ar savu ģerboni un citiem labiem darbiem. Priecēja plakāts par desmit Ziemeļvidzemes skolām — Cēsu Skolnieku rotas karoga tradīciju kopējām.

Smiltēnē skaisti svinēta ģimnāzijas 105. dzimšanas diena, liekot uzziņēt pat akmeņiem un salūta vietā iededzot lāpas. Stalbe skolēni iekārtojuši 1919. gadā notikušās

kaujas ierakumus. Valkas ģimnāzijā nopietni pievērsušies izcilā novadnieka Latvijas armijas ģenerāļa Pētera Radziņa mūža izpētei, un tieši viņi šogad saņēma Skolnieku rotas karogu.

Ziemeļvidzemes skolu pārstāvji piedalījās svētku gājienā par godu 95. gadadienai, kopš Alūksni 29. maijā no lieliniekiem atbrīvoja 2. igauņu jātnieku pulks un 1. (vēlāk 4.) Valmieras kājnieku pulks. Pie piemiņas akmens, kas atklāts pirms 15 gadiem, skanēja abu valstu himna un patriotiskas dziesmas, ko izpildīja vīru koris «Baltie bērzi» no Valmieras un vīri no Igaunijas pilsētas Veru. Svētku noskaņu radīja Nacionālo bruņoto spēku orķestris, Kājnieku skolas karavīru skaistā ierinda, Igaunijas Aizsardzības spēku karavīri un ASV karavīru grupa, kā arī brašais Alūksnes ģimnāzijas pūtēju orķestris. Skaisti svētki, ja vien alūksnieši nebūtu piemirsuši pie savām mājām uzvilkt valsts karogu.

Skolnieku rotas tradīciju kopēji turpināja vēstures zināšanu konkursu un militāro stafeti. Pēc tam visi devās uz Kājnieku skolu, kur pie 7. Siguldas kājnieku pulka at-

jaunotā pieminekļa notika karoga maiņas ceremonija. Tajā piedalījās arī izglītības un zinātnes ministre Ina Druvieta, izsakot atzinību par jauniešu veikumu Skolnieku rotas karoga tradīciju kopšanā. Jaunsardzes departamenta direktors Ansis Strazdiņš uzsvēra Jaunsardzes nozīmīgo vietu arī šajā pasākumā. Līdz šim cināties ar sekām, bet Jaunsardze varētu būt jauniešus apvienošais spēks valsts mērogā. Atliek piebilst, ka tad nebūtu jāraizējas par papildinājumu profesionālajai armijai, un tas ir ļoti svarīgi Latvijas nākotnei.

Lai godprātīgi turpinātu sāktu darbu, 17. jūnijā ar Ziemeļvidzemes skolu direktoriem tiksies Latvijas ģenerāļu kluba valdes priekšsēdētājs Gaidis Andrejs Zeibots, Māris Niklass, Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis un Jaunsardzes vadība. Savā valsts jāceļ un jāsargā pašiem! **IS**

ZS Studentu bataljons atkal labākais

15. maijā Īles apkārtnē norisinājās NBS orientēšanās čempionāts. Arī šogad sacensību apvidus bija izvēlēts saistībā ar vēsturiski nozīmīgu militāru notikumu vietu, proti, Baltijas valstīs lielākā, Īles, nacionālo partizānu bunkura tiešā tuvumā. Dalībniekiem bija jāapliecina prasme optimāli plānot etapus, spēt tos bez kļūdām realizēt un ātri pārvietoties apvidū. Sacensībās piedalījās karavīri un zemessargi no 14 komandām.

1. un 2. vecuma grupā **vīriešiem** bija jāveic 7,3 km distance ar 17 kontrolpunktiem, bet 3. vecuma grupai, kā arī visu sieviešu grupu dalībniecēm — 4,3 km distance ar 11 kontrolpunktiem.

7,3 km garajā orientēšanās distancē par uzvarētāju **V-1 grupā** kļuva vzs. J. Krūmiņš (ZS 52. KB), finišu sasniedzot pēc 39:08 minūtēm. 2. vietā ierindojās vzs. A. Jubelis (ZS 56. KB), bet zs. D. Sārs no ZS 25. KB ieguva 3. vietu (44:22).

Sacensību distancē V-1 grupas otrās vietas ieguvējs vzs. A. Jubelis (ZS 56. KB).

V-2 grupā visātrākais šoreiz izrādījās vzs. I. Dāvidsons (ZS St. Bn), distanci veicot 53:14 minūtēs. 2. vietu ieņēma ZS 51. KB vzs. J. Segliņš (55:13), bet 3. vietā ierindojās vzs. K. Zudrags (ZS St. Bn). Uzvarētāja laiks distancē -37:18.

Plt. R. Drāke (ZS 17. PABN) uzvarēja 4,3 km garajā orientēšanās distancē **V-3 grupā**, aiz viņa ierindojās maj. H. Šemelis (MP) un maj. G. Lūkins (Szs KBde).

Savukārt **sievietēm** zelta medaļu **S-1 grupā** izcīnīja dkar. E. Kārklīņa (LNAA). Sudraba medaļu, zaudējot uzvarētājai

nepilnas 2 minūtes, ieguva kar. A. Baumanē (Szs KBde), bet pie bronzas tika zs. A. Dadzīte (ZS 56. KB).

Vzs. I. Segliņa (ZS 51. KB) pārliecinoši uzvarēja **S-2 grupā**. 2. vietā ierindojās kpr. I. Priedīte (NP 3. RNC), bet 3. vietu ieguva vlt. A. Stankeviča (ZS 52. KB).

S-3 grupā sacentās divas sportistes, no kurām pārliecinoši labākā bija kpr. A. Ābola (ZS St. Bn), bet kpr. L. Orina ierindojās 2. vietā. Jāatzīmē, ka kpr. Alida Ābola uzrādīja absolūti labāko laiku no visiem sacensību dalībniekiem (arī vīriešiem), kuri veica 4,3 km garo distanci.

No **profesionālā dienesta** karavīriem labākie bija dkar. A. Rekuņenko no NAA (1. un 2. vecuma grupa) un maj. H. Šemelis no MP (3. vecuma grupa). No sievietēm — dkar. E. Kārklīņa (NAA).

Komandu cīņā tradicionāli par orientēšanās sacensību čempionu kļuva ZS Studentu bataljons, un var teikt, ka 2013. gadā izcīnītā 2. vieta uzskatāma par izņēmumu. Kopvērtējumā ZS Studentu bataljons šogad par 22 minūtēm apsteidza LNAA komandu un par 33 minūtēm ZS 51. KB komandu.

Pirmo trīs vietu ieguvējas S-1 grupā.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases spec. dkar. Gerda Krūmiņa
sadarbībā ar CD Ievu Šustu.
Foto — no SK arhīva.

Maijā Rīgā norisinājās tradicionālais Nacionālo bruņoto spēku čempionāts tenisā. Uz šā gada čempiona titulu pretendēja 11 spēlētāji, to skaitā arī pagājušā gada vienspēļu un dubultspēļu čempions dkar. Juris Jankovskis.

Spēlētāji tika sadalīti trīs apakšgrupās, no kurām astoņi labākie tenisisti turpināja cīņas ceturtdaļfinālā, kur izslēgšanas spēlēs tika noskaidroti potenciālie medaļu ieguvēji.

Pirmajā pusfinālā spēlēja kad. Jānis Virsnītis no Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas divos setos (6:4; 6:4) uzvarēja pagājušā gada 3. vietas ieguvēju Zemessardzes 51. kājnieku bataljona plt. Agri Lībergu. Bet kpt. Juris Feldmanis no Apvienotā štāba ar 1:6; 0:6 piekāpās pēdējo gadu NBS čempionātu liderim dkar. Jurim Jankovskim no Sauszemes spēku kājnieku brigādes.

Spēlētāji par čempiona titulu kad. J. Virsnītis, smagā trīs setu cīņā ar 6:3; 6:7; 7:6 bija pārāks par dkar. J. Jankovski, izcīnot čempionāta zelta medaļu. Bet bronzu, tāpat kā pagājušajā gadā, ieguva plt. A. Lībergs, kas ar 7:6; 6:4 spēja revanšēties kpt. J. Feldmanim par apakšgrupā piedzīvoto zaudējumu.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases spec. dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — no SK arhīva.

Pludmales volejbolā uzvar ZS 17. PABN volejbolisti

5. jūnijā Rīgā, SIA «Beach box» atklātajos kortos norisinājās ikgadējais NBS čempionāts pludmales volejbolā. Sacensības kā parasti pulcēja krietnu dalībnieku skaitu — šoreiz bija pieteiktas 14 vīriešu un 8 sieviešu komandas.

Dalībnieki tika sadalīti četrās apakšgrupās pa trim vai četrām komandām katrā, lai noskaidrotu spēcīgākās, kas tālāk par NBS čempionu titulu cīnīsies izslēgšanas spēlēs. **Vīriešiem** grupu un izslēgšanas spēlēs pretinieks bija jāuzvar vienā setā (sets ilgst līdz 21 punktam vai divu punktu starpībai), savukārt **sievietēm** divos (sets ilgst līdz 15 punktiem vai divu punktu starpībai). Fināla spēlēs, kā arī spēlēs par čempionāta bronzas medaļām cīņas turpinājās līdz kādas komandas divu setu uzvarai.

Pirmajā pusfinālā spēlē vīriešiem pagājušā gada čempioni MVP komanda (maj. V. Graudiņš / dkar. M. Eglītis) sīvā cīņā ar 21:23 piekāpās ZS 17. PABN (zs. V. Smirnovs / zs. M. Lancmanis), bet otrajā ŠB volejbolisti (kpr. K. Zaļkalns / kar. R. Zelčs) ar 21:16 bija pārāki par MP volejbolistiem (kpt. E. Tišanovs / dkar. J. Graudiņš).

Spēlē par 1. vietu ZS 17. PABN pludmales volejbolisti trīs setos ar rezultātu 15:13; 12:15 un 11:5 spēja uzvarēt ŠB komandu, bet

MVP volejbolisti cīņā par čempionāta bronzas medaļām ar rezultātu 15:10; 11:15 un 11:7 bija pārāki par MP volejbolistiem.

Savukārt sievietēm pirmajā pusfinālā spēlē tikās ZS 17. PABN pludmales volejbolistes (zs. I. Liepiņlausa / zs. S. Rogozina) ar ZS St. Bn volejbolistēm (zs. A. Nasaļska / zs. I. Niparte) — pārliecinoši pārāka ar 15:5 un 15:4 bija ZS 17. PABN komanda. Otrajā pusfinālā spēlē GS GTNE komanda (kpr. L. Šmite / kpr. A. Bērsone) ar 5:15 un 6:15 piekāpās SZS KBde (srž. L. Mūrniece / kpr. E. Poļakova) komandai. Finālā ZS 17. PABN volejbolistes, tāpat kā pusfināla spēlē, savas pretinieces no SZS KBde uzvarēja ar 15:9 un 15:4. Sudrabs — srž. L. Mūrniecei / kpr. E. Poļakovai, bet bronza — ZS St. Bn volejbolistēm zs. A. Nasaļskai / zs. I. Nipartei, kuras izšķirošajā spēlē ar 12:15; 15:11; 11:6 uzvarēja GS GTNE volejbolistes.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — Armins Janiks.

Karavīrs, skolotājs, gleznotājs

Edgars Vinters

(1919. 22. 09. — 2014. 28. 04.)

Pirms 20 gadiem, kad Aizsardzības ministrija atgriezās tās vēsturiskajās telpās Krišjāņa Valdemāra ielā, kopā ar kolēģēm no Kultūras nodaļas Maiju Lāci un Viju Hercogu devāmies uz Purvciemu pie tautā izslavēta un milēta mākslinieka Edgara Vintera. Mēs gribējām iegādāties gleznas telpu noformējumam.

Veismīgi atradām mazo Kurmju ieliņu, kur skaistu koku ieskaitā namiņā dzīvoja mākslinieks. Viņš mūs sagaidīja pie vārtiņiem un veda uz verandu, ko jokojot sauca par «izstāžu zāli». Tur apstājās laiks. Sen nebija skatīts tik daudz gleznu, kurās meistars priecājās par Latvijas dabu, ziedu daili un ūdeņu noslēpumainību.

Izvēlējušās gleznas, jautājām par samaksu. Sekoja pavisam negaidīti vārdi. Edgars Vinters smaidot noteica:

«Es tās dāvinu. Lai priecē cilvēkus, kas atjauno Latvijas armiju! Viņiem vajadzēs daudz garīgā spēka.»

Apmulsušas pateicāmies dāsnajam cilvēkam, jo ar līdzekļiem toreiz bija visai trūcīgi. Tikai vēlāk, kad iepazinu mākslinieku, sapratu, kāpēc viņš tajā rudenī tā rīkojās.

Vispirms Edgars Vinters bija karavīrs, kas gan nebija ietilpis viņa plānos, jo viņš mācījās Mākslas akadēmijā.

1944. gada pavasarī viņu mobilizēja leģionā un kopā ar 15. divīzijas karavīriem nosūtīja uz Dancigu (Gdaņska) un vēlāk uz Toruņu pie grāvju rakšanas.

Kā stāstīja mākslinieks, šauteni tā arī nav iznācis turēt rokās, kur nu vēl uz kādu šaut. Vijole, zīmulis un ota bija viņa «ieroči».

Jaunībā apgūtās mūziķa un gleznotāja prasmes lieti noderēja gan kara laikā, gan pēc tā. Arī padomju filtrācijas nometnē pie Maskavas, kur viņš nonāca pēc nometnes padomju zonā Vācijā. Nācās vadīt ieslodzīto laužu orķestri. Čekisti atklāja viņa otro prasmi un lika iekārtot pilsonim Vinteram darbnīcu, kurā viņš vadīja dienas, gleznojot dabas ainavas, reproducējot slavenos Šiškina «Lācišus», netrūka arī portretu pasūtījumu. Par to E. Vinters saņēma labāku uzturu un nedzirdētu privilēģiju — atļauju apmeklēt Tretjakova galeriju. Sākumā ar pavadoni, bet vēlāk uz Maskavu brauca viens, atgriežoties nometnē precīzi noteiktajā laikā.

1946. gada vasarā ar lielisku raksturojumu no nometnes priekšnieka Edgars Vinters atgriezās dzimtajā Purvciemā pie vecākiem, bet rudenī sāka strādāt par skolotāju vietējā skolā. 33 gadus viņš mācīja bērniem zīmēšanu, galvenais, mīlēt dabu, tās neatkārtojamo skaistumu un ar krāsām radīt brīnumu, kas paliek mākslas darbā.

Runājot par garajā mūžā sastaptajiem cilvēkiem, Edgars Vinters allaž sacīja tikai labus vārdus. Viņa dzīves moto bija: «Tiekties pretī gaismai.» Savās gleznās viņš padarījis nemirstīgus Purvciema bērzus, R. Blaumaņa «Brakus», Koknesi, Juglas krastus, ziedošās pļavas. Tajās uzmirdz prieks par zilajām vizbulītēm un ievu baltumu, par ābelziediem Latvijas dārzos un saulstaru rotaļām jūras viļņos. Tautas atzīts un mīlēts...

Tikai 90. dzimšanas dienā, 2009. gada 22. septembrī, atnāca godam nopelnītā atzinība ar plašu izstādi «Vinterdārzs» un valsts apbalvojumu — Triju Zvaigžņu ordeni. Par to parūpējās cilvēki, kuri novērtēja Meistaru un viņa pienesumu latviešu glezniecībai.

Pateicoties mākslas vēsturniekam Ojāram Spārītim un atv. NATO virsniekam Hansam Joahimam Gerberam, kurš sadraudzējās ar mākslinieku, mums ir grāmatas par Edgaru Vinteru. Ir arī Latvijas televīzijas uzņemta videofilma «Visu Latvijai».

Daudzās mājās paliek viņa gleznas — Latvijā, Vācijā un Latvijas vēstniecībā Londonā. Atjaunotajā Kukšu muižā tās īpašnieks Daniels Jāns iekārtojis E. Vintera istabu. Viesnīcas telpās skatāmas ap 70 mākslinieka gleznas.

Šajā pavasarī Kurmju ielas namiņa laipnais saimnieks, nesagaidījis uzziedam sava dārza ceriņus, 28. aprīlī devās pretim mūžīgajai gaismai.

Pateicos liktenim, ka bija gods pazīt Edgaru Vinteru — cilvēku ar gaišu dvēseli, kurš visu mūžu bija skolotājs un gleznotājs.

Edīte Sondoviča

PAR ALGĀM LATVIJAS ARMIJĀ

Starpkaru posmā Latvijas Republikā vada komandieris saņēma 190—259 latus mēnesī; rotas komandieris — 250—344, bataljona komandieris — 323—494, pulka komandieris 430—598 un divīzijas komandieris — 529—770 latus mēnesī. Algas svārstības vienā amatā un pakāpē noteica izdienas gadi*.

Leitnantu paaugstināja par virsleitnantu pēc četrus gadus izdienas. Daudzi leitnanti un virsleitnanti savās dienestā pakāpēs kā vada komandieri atradās sešus un vairāk gadus. Kāpēc? Tāpēc, ka virsleitnanta paaugstināšana nākamajā dienestā pakāpē bija iespējama tikai tad, ja bija vakanta nākamā vieta. Tāpēc 1933. gadā ar likumu tika noteikta jauna dienesta pakāpe starp virsleitnantu un

kapteini — kapteinis—leitnants. Jaunā dienesta pakāpe izlidzināja starpību starp minētajām pakāpēm. Tajā tika paaugstināti ilgi dienējušie virsleitnanti.

Četrus gadus izdienas intervāls pastāvēja, lai paaugstinātu no kapteiņa par pulkvežleitnantu un no pulkvežleitnanta par pulkvedi. Lai tiktu ģenerāļa godā, bija nepieciešama jau sešu gadu izdiena. Visos paaugstinājumos, sākot ar kapteini, bija jāievēro viens nosacījums — vakanta vieta nākamajā amatā.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

* Likums par dienesta gaitu armijā un flotē (1930.) un karavīru dienesta likumi (1939.).

Dāņu brīvprātīgie Latvijas Neatkarības karā 1919. gadā

Šogad aprit 95. gadsākarta, kopš apvienotais igauņu un latviešu karaspēks izcīnīja vēsturisko uzvaru pār vācu landesvēru pie Cēsīm. Cēsu kaujas kļuva par ļoti nozīmīgām uzvarām Neatkarības karā un iezīmēja neatgriezenisku pavērsieni latviešu karavīru cīņā par Latvijas valsts patstāvību. Šogad Cēsu kauju atceres pasākums ir īpašs, jo svētku kulminācijā — karaspēka parādē Vienības laukumā Cēsīs — līdzās Latvijas un Igaunijas bruņoto spēku pārstāvjiem piedalīsies arī Dānijas karavīri. Šis Skandināvijas valsts karavīri gan nepiedalījās gandrīz pirms gadsimta notikušajās Cēsu kaujās, tomēr deva savu ieguldījumu cīņā par Latvijas teritorijas atbrīvošanu no mūsu valsts neatkarības ienaidniekiem. Jautājums par Skandināvijas valstu brīvprātīgo piedalīšanos Neatkarības karā līdz šim ir maz aplūkots Latvijas historiogrāfijā, taču 1919.—1920. gadā kaujās mūsu valsts teritorijā piedalījās somu, zviedru un dāņu karavīri.

Dānija nepiedalījās Pirmajā pasaules karā nevienā no karojošajām pusēm, un līdz ar to pēc šī kara beigām Dānijas karaļa pavalstnieki ļoti nelabprāt iesaistījās pirmā globālā militārā konflikta rezultātā sabrukušo reģionālo lielvalstu problēmu risināšanā. Savukārt 1918. gada 18. novembrī proklamētās Latvijas Republikas Pagaidu valdība centās meklēt sabiedrotos dažādās valstīs, tai skaitā risinot sarunas arī ar Skandināvijas valstu valdībām, kā arī dažādām šo valstu politiskajām un saimnieciskajām aprindām. 1919. gada janvāra sākumā, laikā, kad Kārļa Ulmaņa Pagaidu valdības ietekme bija niecīga, Latvijas valdības pārstāvji brauca uz Stokholmu un Kopenhāgenu, cerot tur atrast atbalstu cīņā par valsts neatkarību. 20. janvārī Latvijas Pagaidu valdības delegācija ieradās Kopenhāgenā. Starptautiskiem jautājumiem tā ar Dānijas valdības pārstāvjiem risināja sarunas par brīvprātīgo

vervēšanu un apbruņošanu. Šīs sarunas nevedās, jo tobrīd Dānijas politiskajā dzīvē vadošie sociāldemokrāti bija ļoti atturīgi pret K. Ulmaņa valdību. Sava loma bija gan Latvijas Pagaidu valdības piespiedu sadarbībai ar vācu militāristiem, gan vācbaltiešu propagandas ietekmē radītais latviešu lielinieku tēls. Nekādu reālu palīdzību panākt neizdevās.

Rosīgu darbību Dānijas un Zviedrijas galvaspilsētās bija uzsākuši arī Igaunijas pārstāvji, un arī viņi sastapās ar grūtībām un pretdarbību. Ar lielām pūlēm tika saviestīti pāris simti brīvprātīgo, kuri kā Dāņu un baltiešu palīdzības korpuss 1919. gada 4. janvārī nonāca Tallinā. Šis vienības sākotnējo apbruņošanu un apgādi uzņēmas dāņu finansisti, vēlāko apgādi nododot Igaunijas armijas ziņā. Dāņu korpuss sastāvēja no kājnieku rotas un vieglo ložmetēju nodaļas, skaitliskais sastāvs bija ap 200 vīru. Par dāņu brīvprātīgo vienības komandieri tika iecelts bijušais Dānijas armijas kapteinis Rikards Gustavs Borgelins.

Igaunijas armijas sastāvā dāņu brīvprātīgie piedalījās cīņās pret lieliniekiem Igaunijas Dienvidu frontē. Igaunņu karaspēkam nonākot Latvijas teritorijā, dāņu brīvprātīgie piedalījās cīņās pret lieliniekiem Latgales frontē. Dānijas karavīru vienība piedalījās cīņās par Litenes muižas ieņemšanu 1919. gada 30. maijā, bet 31. maijā — Vecgulbenes atbrīvošanā. 5. jūnijā kopā ar Ziemeļlatvijas brigādes 1. Valmieras kājnieku pulku piedalījās Jēkabpils un Krustpils atbrīvošanā no lieliniekiem. 6. jūnijā dāņu brīvprātīgie iegāja Krustpilī un vairākas dienas pilsētā pildīja komandanta dienestu. Tas bija laiks, kad vīrs Krustpils plīvoja Dānijas karogs un ielās skanēja dāņu valoda. Dāņu brīvprātīgie Latvijas teritorijā atradās līdz jūnija beigām, pēc tam viņus pārdislocēja uz Igaunijas dienvidiem, kur viņi piedalījās cīņās pret lieliniekiem pie Pleskavas.

Rikards Gustavs Borgelins (1887, Herninga, Dānija — 1966, Kopenhāgena, Dānija). Beidzis Herningas semināru un reālskolu, 1911. gadā beidzis Kronborgas virsnieku skolu. No 1912. gada dienēja Dānijas bruņotajos spēkos leitnanta dienestā pakāpē. 1916. gadā paaugstināts par kapteini, pēc dažiem gadiem atvaļināts rezervē. 1919. gadā, būdams 2. pulka kaprāļu skolas Verlēsē pasniedzējs, iestājās Dāņu un baltiešu palīdzības korpussā un piedalījās Igaunijas brīvības cīņās. Frontē līdz 1919. gada 1. augustam. 1919. gada nogalē Dānijas valdība R. Borgelinu paaugstināja par pulkvedi—leitnantu un iecēla par kontrolieri pie krievu Ziemeļrietumu armijas. Pēc šīs armijas likvidācijas dienēja Igaunijas armijas Rezerves pulkā, kājnieku apakšvirsnieku skolā un armijas Ģenerālštābā. Turpmākos gadus R. Borgelins pavadīja Igaunijas valdības piešķirtajā Maidlas muižas centrā. 1940. gadā no Igaunijas atgriezās Dānijā. Apbalvots ar Igaunijas Brīvības Krusta I šķiras 2. pakāpi, II šķiras 3. pakāpi un Latvijas Republikas Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru.

Aplicinot pateicību Dānijai par palīdzību cīņā pret valsts ienaidniekiem, 20. gadsimta divdesmitajos gados Latvijas valdība astoņus dāņus apbalvoja ar mūsu valsts augstāko militāro apbalvojumu — Lāčplēša Kara ordeni: pulkvedi—leitnantu Rikardu Gustavu Borgelinu, kapteini Pēteru Vīgo Kristensenu, kapteini Rikardu Gustavu Delakūru, apakšvirsnieku Ogi Gonbehu Grunnetu, pulkvedi—leitnantu Iveru de Hemmeru-Gudmi, leitnantu Pēteru de Hemmeru-Gudmi, apakšleitnantu Ernstu Holsteinu un kapteini Munhu E. H. Andersenu.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**,
LKM direktora vietnieks.

Foto — no izdevuma
«Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri».

Vācu okupācijas režīms Kurzēmē un Zemgalē

Pirmā pasaules kara gados

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

1915. gada pavasarī Vācijas karaspēks iebruka Latvijas teritorijā, un pēc gandrīz pusgadu ilgušas karadarbības rudenī fronte nostabilizējās, pāršķēlot Latviju divās daļās. Par frontes līniju un simbolisko robežu kļuva likteņupe Daugava, kuras krastos daudziem palika dzimtās mājas un tuvinieki. Vācu kontrolē nonāca Kurzeme un Zemgale, pakļaujot iedzīvotājus militāram okupācijas režīmam, kurš pastāvēja visus turpmākos kara gadus.

Militārās pārvaldes izveide

Kurzeme un Zemgale vācu kontrolē nonāca pakāpeniski. 1915. gada maijā vācu rokās krita pirmā Kurzemes pilsēta — Liepāja, kuras iedzīvotāji ar pilsētas militāro pārvaldi saskārās jau dažas dienas pēc vācu ienākšanas. Liepājas pagaidu pārvaldi uzsāka armijas komandantūra bijušā vācu

8. armijas komandiera Maksimiliana Pritvica vadībā. Vācu valodu ieviesa kā oficiālo saziņas valodu, pārgāja uz Centrāleiropas laiku. Noteica nakts pārvietošanās ierobežojumus, norisinājās bijušo Krievijas ierēdņu un karavīru uzskaitē. Tāpat sākās rekvizīcijas vācu armijas vajadzībām. Rekvizēja visu derīgo — zirgus, velosipēdus, automašīnas, degvielu, gumijas un ādas izstrādājumus. Pārvalde apzināja karaklausības vecumā esošos vīriešus, no kuriem daļu nosūtīja uz Vāciju piespiedu darba dienestā. Nespējot pietiekami apgādāt iedzīvotājus ar pārtiku, pilsētu lika pamest visiem, kuriem nebija līdzekļi sevis uzturēšanai turpmākajām nedēļām. Pilsētas pagaidu pārvalde ieviesa stingru militāru kārtību, primāri pildot drošības funkcijas armijas aizmugurē.

1915. gada augustā, kad vācu karaspēka kontrolē atradās lielākā daļa Kurzemes un Zemgales, Jelgavā izveidoja jaunās pārvaldes administratīvo centru. Par pārvaldes priekšnieku iecēla rezerves majoru, bijušo Reihstāga deputātu Alfrēdu fon Gosleru, kurš baudīja gandrīz neierobežotu varu un varēja brīvi organizēt pārvaldi pēc saviem ieskatiem. Lai nostiprinātu vācu varu ilgtermiņā,

A. fon Goslers bija pārliecināts par nepieciešamību pārvaldē iekļaut vietējos iedzīvotājus, ar to saprotot vācbaltiešus. Latviešus un citas etniskās grupas no pārvaldes izslēdza, uzskatot, ka tie nav spējīgi pārvaldīt savu zemi.

Vāciešu iecelšana vadošos amatos vēl vairāk pastiprināja noraidošo attieksmi pret jauno pārvaldi — iedzīvotāji gaidīja drīzu Krievijas karaspēka atgriešanos, kurš tos atbrīvos no vācu varas. Daļēji tam par iemeslu bija arī nepamatotie sodi un brutalitāte. Zemākā līmeņa darbinieki, kuri atradās tiešā kontaktā ar vietējiem iedzīvotājiem, bieži izcēlās ar laupīšanām rekvizīciju laikā un pat fizisku izrēķināšanos. 1915. gadā norisinājušies arī vairāki atgadījumi, kad, satiekot pārvaldes amatpersonu vai vācu karavīrus uz ielas, cilvēki ir bijuši spiesti paklanīties (smagāka situācija bija, piemēram, vācu okupētajā Lietuvā, kur šauļu iedzīvotāji ar pilsētas priekšnieka rīkojumu bijuši spiesti nokāpt no ietves uz ielas braucamo daļu, ja preti nāca grupa vācu karavīru vai pārvaldes amatpersonas). Reaģējot uz dzīves grūtībām un apkārt notiekošo, Grobiņas apkārtnes amatnieks Ansis Strādnieks savā dienasgrāmatā rakstīja:

«(..) Visi ar ilgošanos gaida mieru. Bet, kā rādās, tas tik ātri nebūs. It kā nezinām, kas ārpus mums notiek. Pastas pārtraukts. Avīzes un nekas jau tagad nevar pienākt. Karš! Visur tik par karu vien runā. Kad nāktu mūs karaspēks atpestīt no vāciešiem — tā ir visu vēlēšanās!»

Vācijas ķeizars Vilhelms II apmeklē Jelgavu 1916. gada 30. maijā.

Drošības struktūras, ierobežojumi un pretestība

Lai apspiestu iespējamās iedzīvotāju pretestības mēģinājumus, panāktu efektīvāku rīkojumu izpildi un novērstu nekārtības, militārā pārvaldē visā Kurzemes apgabalā izvietoja plašus policijas un žandarmērijas spēkus (sākotnēji armija nepieciešamo žandarmu skaitu nespēja nodrošināt, un pārvalde bija spiesta organizēt bruņotas kārtības sargu vienības no vietējiem iedzīvotājiem). Turpmākajos gados, pieaugot trūkumam un nabadzībai, pārvaldē radās bažas par iespējamām nemieriem, un žandarmu skaitu visā Kurzemes apgabalā pakāpeniski paaugstināja.

Drošības spēki bija arī nepieciešami, lai uzturētu militārās pārvaldes izveidoto pārvietošanās ierobežojumu sistēmu. Lai kontrolētu visu kustību Kurzemes apgabalā, pagastus, pilsētas un apriņķus norobežoja pat fiziski, izveidojot ap tiem žogus (šāds žogs eksistēja arī Liepājā un 1918. gadā — Rīgā, ap kuru izveidoja augstsprieguma žogu). Lai šķērsotu sava pagasta vai pilsētas robežu, cilvēkam bija nepieciešama speciāla pārvietošanās atļauja, kā arī jaunā pase, kura bez izņēmumiem bija jāsaņem visiem 10 gadu vecumu sasniegušajiem iedzīvotājiem. Bez pases nedrīkstēja atrasties ārpus mājas.

Pārvietošanās ierobežojumi bija arī nepieciešami, lai pārtvertu ienaidnieka spiegos. Meklējot dažādus veidus, kā nodrošināt

iztiku sev un ģimenei, daudzi latvieši strādāja vācu izlūkošanas aģentūrās kā spiegi. Pārvaldot gan latviešu, gan krievu valodu un orientējoties vietējos apstākļos, tie šķērsoja fronti, devās tālāk uz Rīgu, Vidzemi un Latgali, kur ievāca ziņas par iedzīvotāju noskaņojumu, tur esošajām karaspēka daļām, bruņojumu un stāvokli frontē. No savervētajiem latviešu spiegiem daļa strādāja kā dubultaģenti, nododot ziņas gan vācu, gan krievu izlūkošanas aģentūrām.

Lai gan kurzemnieki neizrādīja atklātu pretestību pret militāro okupācijas varu, tie mēdza atbalstīt vācu sagūstītos krievu armijas karavīrus, kuri izbēga no karagūstekņu nometnēm un uzbruka vācu karavīriem, kā arī pārvaldes darbiniekiem. Izbēgušie karagūstekņi ieguva ieročus un slēpās mežos,

Milzīgos apmēros izcirta Kurzemes mežus, koksni nosūtot gan kā kurināmo materiālu uz Vāciju, gan izmantojot nocietinājumu būvei frontē. Civiliedzīvotājus mobilizēja darba dienestam, iesaistot tos tranšeju rakšanā un pozīciju izbūvē. No lauksaimniecībā iegūtā tikai neliela daļa palika Kurzemes apgabala iedzīvotāju apgādei — vairākums tika izmantots armijas vajadzībām un izvests uz Vāciju.

Būtisks apstāklis, kas izraisīja iedzīvotāju neapmierinātību, bija pastāvīgais pārtikas trūkums, kurš bija novērojams jau no 1915. gada vasaras. Kara gaitā stāvoklis tikai pasliktinājās. Īpaši smagi pārtikas trūkums skāra pilsētu iedzīvotājus, kuri bija pilnībā atkarīgi no pārvaldes piegādēm. Lai izvairītos no sociālas katastrofas, pārvalde bija

Vācu karavīri lauku sētā Kurzēmē 1917. gadā.

aizsākot savdabīgu partizānu karu. Bieži tiem pievienojās arī vietējie iedzīvotāji. Tāpat apmaiņā pret pārtiku vai naudu iedzīvotāji karagūstekņus slēpa arī savās mājās. 1916. gada septembrī, piemēram, Asītes pagastā, kad kāds žandarms mēģināja apcietināt izbēgušu karagūstekni, tam uzbruka netālu esoša grupa zemnieku, kuri žandarmu nogalināja. Soda sankcijas bija bargas. No pagasta izsūtīja visu uzbrukumā dalību ņēmušo zemnieku tuviniekus un visiem pagasta iedzīvotājiem, kuri bija sasnieguši 16 gadu vecumu, bija jāmaksā soda nauda (kollektīvi sodi bija izplatīta parādība vācu okupētajā Kurzēmē un Zemgalē; iedzīvotāju iebiedēšanas nolūkos kā sienas plakātus izplatīja arī paziņojumus par nāvessodu izpildi).

Saimnieciskie apstākļi un pārtikas trūkums

Militārā pārvalde okupēto zemi centās izmantot pēc iespējas efektīvāk, mobilizējot visus saimnieciskos resursus savām vajadzībām.

spiesta apgādāt civiliedzīvotājus no armijas pārtikas rezervēm jau 1915. gada nogalē — 1916. gada sākumā. Jāatzīmē, ka smagi sociālie apstākļi bija novērojami Kurzemes apgabalā visus kara gadus. Pārtiku izsniedza normēti uz svara, ieviešot kartīšu sistēmu. Nereti izsniegtajai pārtikai bija klāt mazvērtīgi piejaukumi (maizes cepšanai paredzētajiem miltiem, piemēram, sāka piejaukt salmu miltus). Kartupeļu vietā izsniedza kāļus. 1917. gadā iestājās vispārējs pārtikas trūkums. Daudzi pilsētnieki, nespējot uzturēt sevi un savas ģimenes, devās uz laukiem, lai lūgtu pārtiku zemniekiem.

Apstākļos, kad armija bija prioritāte, civiliedzīvotāju stāvoklis turpināja pasliktināties. Pārvaldes realizētās saimnieciskās politikas sekas bija nabadzība, noziedzības līmeņa paaugstināšanās, slimību epidēmijas un smagi sociālie apstākļi kopumā. Stingrā, militārā vara mobilizēja zemes saimnieciskos un ekonomiskos resursus, iedzīvotāju vajadzībām atvēlot iztikas minimumu. ¹⁸

Indoķīnas ceļojums

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Sākums žurnāla marta, aprīļa un maija numurā.

Laosa

Rīta agrumā Bo mani aizvizināja uz lidostu, kas atrodas netālu no Sīemrīebas. Sirsnīgi pateicos viņam par pūlēm un ziedoto laiku, sniedzot man iespēju ieskatīties Kambodžas kultūrvēsturiskā mantojuma krātuvēs un arī vērot vietējo ikdienu.

Lidojums uz Laosu bija īss. Turpat lidostā, izstāvēt rindu, nokārtoju ar vīzu saistītās formalitātes. Laosā biju iecerējis diezgan īsu, bet konkrētu programmu, lai apmeklētu vairākas ievērojamas kultūrvēsturiskas vietas un objektus. Ierados senajā karaliskajā pilsētā Luanprabangā, kas tiek dēvēta par Indoķīnas pērli vai dārgumu. Pilsētai apkārt ir tropiskiem mežiem apauguši kalni, kam cauri vijas leģendārā Āzijas

upe — Mekonga. Uzreiz sajutu, ka Laosa, tāpat kā pārējās Indoķīnas valstis, ir ļoti atšķirīga. Pilnīgs miers mani pārņēma, jau izējot no lidostas. Mieru un pārsteidzošu vienkāršību izstaroja ne tikai ļaudis, bet arī visa vide. Nav steigas ļaužu un transporta kustībā, nav trokšņainās ielu satiksmes, kad nemitīgi skan visu transportlīdzekļu signalizēšana, nav ļaužu pūļu ielās. Šķita, ka atkal esmu ielēcis citā kadrā, kas krasi atšķiras no iepriekšējā. Lai gan Laosa atrodas Indoķīnas vidienē, tā joprojām ir attīstīto valstu industrijas neapgūta. Protams, arī Laosu smagi skāra 20. gs. konflikti, kas plosījās visā Indoķīnas teritorijā. Laosai ir paveicies, jo pie varas nav ticis tāds murgaino komunisma ideju līderis kā kaimiņos, Kambodžā. Taču milzīgu upuru skaitu civiliedzīvotāju vidū prasīja ASV un Vjetnamas karš, kad nežēlīgi tika bombardēta arī tās teritorija. Tagad Laosā dzīvo aptuveni sešarpus miljoni iedzīvotāju, lielu daļu valsts teritorijas aizņem mežiem apauguši kalni un zaļojošas

Saulriets pār Mekongu.

ielejas. Tāpat kā Kambodžā, Laosā ir divas sezonas — sausā un lietus sezona. Vislabākais laiks ceļošanai pa šo valsti ir no jūlija līdz septembrim, kad lietus līst retāk, vai arī no novembra līdz martam, kad lietus praktiski nelist nemaz.

Luanprabanga kopš 1995. gada ir iekļauta UNESCO pasaules mantojuma sarakstā, jo pilsētā ir ļoti daudz unikālu kultūrvēsturisko objektu, tādu kā senie budistu tempļi, stūpas, klosteri un seno dinastiju karaļu pils.

Vietu, kur apmesties uz pāris dienām, atradu uzreiz, ieejot pirmajā nolūkotajā viesunamā pilsētas centrā, kur par lielisku istabiņu prasīja tikai septiņus ASV dolārus diennakti. Turpat, iepretim viesnīcai iegriezos tūrisma kantorī, kur man laipni pastāstīja par iespējām apskatīt vietējos objektus, par darba laikiem un cenām, iedeva karti vieglākai orientācijai pilsētā. Uzreiz paņēmu tuktuku un devos izbraucienā uz Wat Vison stūpu, kas dēvēta gan par Arbūza stūpu, gan Lotosa stūpu savas formas dēļ. Kā jau minēju, Indoķīnā izplatītākā reliģija ir budisms. Arī Laosā visa kultūrvēsturiskā vide ir saistīta ar budismu, jāpiemin, ka šeit dominē teravādas tradīcija, kas ir izplatīta pārsvarā Dienvidāzijas valstīs. Apmeklēju Wat Mai tempļi, kurā atrodas milzīga Budas statuja. Vēl paspēju pa garām, stāvēm trepēm uzkāpt Phousi kalna galā, kas paceļas virs pilsētas tieši centrā. Kalna galā ir budistu templis, taču visiespaidīgākais ir

Mekongas krasts.

elpu aizraujošais skats no kalna virsotnes, kur paveras pasakaina ainava uz pilsētu, uz mežiem apaugušajiem kalniem, uz tuvākiem un attālākiem tempļiem, kuru zeltīto jumtu smailes vizuļo saulē, un uz Mekongas upes ieleju. Gan tūristi, gan vietējie iedzīvotāji, izrādot cieņu, aizdedz kvēpināmos kociņus un noliek tempļa pakājē, paklanās, savienojot plaukstas pie krūtīm.

Vērojot Luanprabangas ikdienu ielās, uzreiz varu atzīmēt, ka pilsēta ir skaista, kopta un tīra. Jau pievakarē, lēni pastaigājoties pa to, es iegriežos kādā budistu tempļī, kurš manu uzmanību saistīja ar mantru skaņām. Tā bija vakara pudža (dievkalpojums) sešu mazu budistu zēnu izpildījumā, kas, ietinušies safrāna krāsas budistu drānās, bija nosēdušies pretim altārim un monotoni skaitīja mantras senajā pāli valodā. Tā ir sena valoda, kas saglabājusies no Budas Šakjamuni laikiem. Pāli valodā Buda sniedzis savas pirmās mācības, kas sākotnēji tika nodotas tālāk tikai mutvārdos. Tikai pāris simtu gadu vēlāk šīs mācības sāka pierakstīt, bet jau — sanskritā. Teravādas tradīcijas adepti joprojām skaita lūgšanas un mantras pāli valodā. Zinu, ka 14. dalailama, kas pārstāv mahājānas tradīciju budismā, arī pārzina lūgšanas pāli valodā. Bija nedaudz amizanti vērot mazos puišņus, redzot, cik aizrautīgi tie skaita mantras skaļā balsī un pa brīdīm paurbina degunā ar pirkstu, nepārtraucot svarīgo procesu.

Pastaigāju pa pilsētas nakts tirgu, kur tiek piedāvāts pilnīgi viss, sākot ar eksotiskiem ēdieniem un dzērieniem, beidzot ar vietējo cilšu tekstila izstrādājumiem, kokgriezumiem, medību ieročiem un traukiem. Baudīju svaigi spiestu papaijas un mango sulu, kas ir tik biezas, ka ērtāk ir ēdamas ar karoti.

Konstatēju, ka Laosā nav mobilā pārklājuma manam telefonam, bet Kambodžā un vēlāk Vjetnamā — tas bija.

Nākamajā rītā cēlos agri, jo noskaidroju, ka braucienā ar laivu pa Mekongu jādodas laikus. Upes krastā bija sarindojušās garas, seklas laivas, kuras pirmajā brīdī izraisīja neticību par to stabilitāti. Bija sanākuši daudzi ļaudis, gan ceļotāji, gan vietējie ar paunām. Pa upi notika aktīva laivu satiksme, jo ļaudis veda arī savu produkciju pārdošanai, ne tikai pārveda pasažierus, kas steidza ikdienas gaitās no viena upes krasta uz otru. Viss notika bez steigas, drīzāk pat — lēnām, taču apzinājos, ka vērtējums notiekošajam ir no manas mentalitātes iespaidots, tāpēc pasmaidīju un vēroju, vēroju un izkoptu pacietību, gaidot, kad pienāks mana kārtā kāpt laivā, kas paredzēta konkrētam maršrutam. Tādas īpašības kā miers un pacietība tiek izkoptas budismā un vērtējamās kā ļoti labi (tātad garīgi) audzinātam cilvēkam raksturīgas.

Tuk-tuki Luanprabangas ielās.

Sirsniņu smaidu izraisīja vietējo iedzīvotāju izteikto ģimeniskuma izpausmju kops. Mazākie bērņi ģimenē ir tikai nedaudz par viņiem vecāku brāļu un māsu aprūpē, kamēr pieaugušie aprūpē un visur priekšroku dod saviem vecākiem un vecvecākiem. Kāds mazs meitēns, apķēris un sev uz gurna atbalstījis pavisam maziņo brālīti, pienesa to mātei, kas aktīvi palīdzēja savam vecajam tētiņam iesēsties laivā. Māte, nosēdinājusi vecuku, mīļi paņēma bērnu un, atsegusi krūti, pabaroja, tad noslaucīja tam muti ar savu piedurkni. Atdevusi atkal bērnu mazajai mātai rokās, viņa devās palīgā savai vecajai mammītei. Tā nu viņi tur

visi draudzīgi darbojās, kamēr sasēdās laivā. Uz paunām tika sasēdināti mazie bērņi, tad visi devās ceļā. Bet šī nebija vienīgā ģimene upes krastā, tādu bija daudz, un visur bija redzamas rūpes par tiem, kas jāuzrauga, par tiem, kas mazi vai veci, un tāpēc nespēj parūpēties par sevi. Aizkustinoši un patiesi. Austrumos ģimeniskās saites un pati ģimeniskā apziņa no senatnes ir izkopta un nemainīgi saglabājusies līdz mūsdienām, to esmu novērojis visur — Indijā un Nepālā, Tibetā un Butānā, visā Indoķīnā, Malaizijā un citur. Bērni reti aiziet no vecāku mājām, jo pārsvarā visas paaudzes dzīvo kopā zem viena jumta. Izņēmums ir meitenes, kad tās tiek izprecinātas un aiziet dzīvot uz vīra ģimenes māju, bet tad tās nonāk jaunā, lielā ģimenē, kur kļūst par tās neatņemamu sastāvdaļu. Protams, neapgalvoju, ka tā tas ir visur, bet kopumā šīs tradīcijas joprojām ir spēkā Āzijas valstu provincēs un lauku rajonos. Lielpilsētu iedzīvotāji, īpaši jaunās paaudzes, modernās pasaules ietekmē attālinās no tradīcijām un gadsimtiem izkoptās vērtību skalas. Domādami, ka rada kaut ko labāku, atbilstošu tā dēvētajam attīstības paātrinājumam, kas tiek aizgūts no modernās Rietumu kultūras, viņi steidzas iet vienā soli ar laiku, kas absolūti nav raksturīgi Āzijas tautu mentalitātei. Tikai laiks parādis šiem cilvēkiem, kam bija un ir vērtība šajā

kontekstā, bet tad, kad atnāks šīs atklāsmes brīdis, vairākumā gadījumu dzīve jau būs nodzīvota un izpratne atnākusi tikai saulrieta stundā.

Laivā, kas devās man vēlamajā virzienā, bijām astoņi tūristi no dažādām valstīm. Četri — japāņi. Kāpjot laivā, bija jālūko, lai nepārkrītam pār zemo bortu, jo laiva stipri šupojās. Bija jāpagaida, kamēr apsēžas katrs pasažieris. Kā jau minēju — viss process notika nespējīgi. Kad beidzot bijām sasēdušies, laivinieks ar garu kārti atstūmās no piekrastes un iedarbināja motoru, kas laivas aizmugurē bija pakārtis garā kokā.

Turpinājums 32. lpp.

Sākums 30. un 31. lpp.

Laiva, izrādījās, ļoti izveicīgi slidēja pa upes virsmu, parādot arī augstas manevrēšanas iespējas. Saulei austot, ātri kļuva sūtīgs, taču brauciena laikā uzpūta atsvaidsinošs pretvējš. Kādu brīdi rīta migla, kas jaucās ar dūmaku, neļāva baudīt piekrastes ainavas, taču drīzumā vējš to izklidināja. Nu varējām vērot un ņemt savos fotoobjektīvos pasakainos skatus.

Mazās laosietes nacionālajā tērpā.

Mekongā mana brauciena laikā bija zemākais ūdenslīmenis pēdējos divdesmit gados, un tas uzskatāmi bija redzams pēc upes krastos ūdens izgraustajām līnijām — gan klintīs, akmeņos un zemes slāņos. Redzējām vietējos zvejniekus, kas zvejoja gan no krasta, gan no laivām. Garām slidēja mazi ciematiņi, sievas mazgāja veļu upē, un bērni turpat plūncājās. Blakus, līdz kaklam iebrīduši ūdenī, rāmi stāvēja ūdens bifeli ar lieliem likiem rāgiem.

Laiva piestāja pie stāvas klinšu sienas, kur bija iebūvētas trepes, kas veda augšup uz slaveno *Pak Ou* alu, kas no senseniem laikiem kļuvusi par pielūgsmes objektu, svētvieta. Alā atrodas aptuveni četri tūkstoši Budas statuju, kas darinātas no akmens, koka un metāla. Statujas — lielas un mazas, ar atšķirīgiem rotājumiem un stila elementiem. Otrā ala atrodas vēl augstāk, bet turp kāpa tikai daži tūristi, jo kāpiens bija gana stāvs. Šī ala ir apmēram piecdesmit metrus augsta un 60—70 m dziļa. Arī tur bija daudz statuju, kūrēja simtiem kvēpināmo kociņu un dega svecas. Vietējie stāstīja, ka, Mekongai pārplūstot musonu lietusgāzu

laikā, ūdenslīmenis pacēlies līdz pirmās alas griestiem, apmēram divdesmit metrus augšup no upes pašreizējā līmeņa, un ūdens virpuļi aizskaloja vairākumu no Budas statujām, palikušas tikai smagākās un lielākās. Budisti no visas pasaules, apciemojot šo vietu, atveduši Budas statujas, un tās atkal skaitāmas tūkstošos.

Tālāk laiva mūs aizvīzināja un izsēdināja pie *Ban Xanghai* ciemata, kur vietējie tecina risu degvīnu. Šī vieta kļuvusi par izteiktu tūrisma objektu, jo tajā var nopirkt arī izslavētos Laosas degvīna uzlējumus uz dažādiem eksotiskiem kukaiņiem un čūskām. Stikla pudelēs ir sabāzti dažādu sugu skorpioni, tūkstoškāji, zirnekļi un čūskas, kas pārlieti ar 53 līdz 70 grādu stipru dziru vai degvīnu, kas top turpat upes malā primitīvi konstruētos milzīgos katlos un mucās. Protams, rodas jautājums, kāpēc budistu valstī tik attīstīta ir ražotne (lai arī skaitās lauksaimnieku zeme), kas nogalina dzīvās būtnes, proti — kukaiņus un čūskas. Uz šo jautājumu elles dziras vārtītājs, melnu, grumbainu ģīmi un zāļu pipi mutes kaktiņā, pablenza uz mani ar melnu aci, kuras ābols bija izteikti dzeltenā krāsā, brīdi palusēja un atbildes vietā skaļi pasmējās, atvērdams skatam muti bez zobiem. Es pasmaidīju — arī šeit mīt elles būtnes, visā ir vajadzīgs līdzsvars.

Vietējo risu paštaisīto pagāršoju gan, taču tīrā veidā, nevis kā uzlējumu uz rūpuļiem. Dzēriens likās maigs, bet, kad noriju malku, likās, ka redzēju Rīgu...

Nākamajā dienā braucu skatīt bijušo karaļa pili, kurā izveidots Nacionālais muzejs. Karaļa pils ir skaista, ar Laosai raksturīgiem arhitektoniskajiem elementiem, kuros saskatāmi ir gan khmeru, gan Siāmas, gan Ķīnas kultūras elementi. Jāteic, ka Laosas karaliskās ģimenes stāsts ir gana skumjš, jo pēdējais karalis miris 1956. gadā, bet karaliskās ģimenes tiešie mantinieki — kroņprincis un princese — no Laosas ir emigrējuši uz Eiropu un atstājuši dzimteni Tautas Demokrātiskās Republikas celtnieku rokās, kas joprojām īsti nezina, ko un kā celt. Par karalisko ģimeni izdevās aprunāties ar gidu — maza auguma, sīciņu vīreli vadmalas biksēs, kam piemita lieliska humora izjūta, īpaši kontekstā ar sociālisma celtniekiem valstī. Kopēju valodu mēs atradām, kad noskaidrojās, ka viņš veselus desmit gadus pavadījis klosterī, dzīvodams kā budistu mūks, stingri ievērojot visus mūka zvērestus un uzvedības noteikumus. Viņš burtiski atplauka, atvērās kontaktam kā savējais, kad es, baltais cilvēks, no tālas un mazas, bet lepnas ziemeļu valsts, kur augstākais kalns ir tikai trīs simti metrus virs jūras līmeņa, norunāju viņam budistu lūgšanu tīrā senajā pāli valodā.

Nakts tirgus.

Tūristu pieprasījums pēc šādas eksotikas ir liels — tāpat lielisks peļņas avots nabadzīgajiem Mekongas piekrastes iedzīvotājiem. Tomēr nevar noliegt to, ka šo peļņas avotu apsēduši komerciālie darboņi, kas ražošanu sakārtojuši augstā līmenī, bet primitīvie katli un mucas ir tikai nabadzīgo vietējo peļņas avots. Vairums produkcijas top rūpnieciski un tiek pildīts smalkās stikla pudelēs, kurās sabāzti eksotiski rūpuļi, un to paveic ar rūpīgu roku darbu. Preces un naudas apmaiņa notiek ļoti plūstoši, gandrīz kā Mekongas plūdums — te straujāk, te lēnāk, bet — nepārtraukti.

Vakarā vēroju saulrietu, sēžot leģendārās Mekongas krastā. Skatījos sarkanās, oranžās un dzeltenās krāsās vizuļos upes plūsmā un domāju, ka Laosā ir burvīga, tā ir mierīga pati un mieru nesoša tiem, kas ar to nonāk saskarē. Tā ir kā Mekongas ūdeņu plūsma šai vakarā — rāma un varena, cēla un vienlaikus vienkārša, dabiska un nesamākslota, nesasteigta un īsta.

Turpinājums sekos.

Melnā diena Latvijas vēsturē: 1941. gada 14. jūnija deportācijas

Juris Ciganovs,

Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

1940. gada vasarā trīs Baltijas neatkarīgās valstis — Lietuvu, Latviju un Igauniju — okupēja padomju karaspēks. Jau drīz vien pēc militārās okupācijas sekoja šo valstu aneksija un inkorporācija Padomju Savienībā. Jaunā padomju vara gandrīz uzreiz pēc okupācijas sākuma sāka izrēķināties ar sev nevēlamajiem vēl neseno neatkarīgo valstu pilsoņiem.

Represiju mehānismu padomju drošības institūcijas jau bija iemēģinājušas pret savas valsts iedzīvotājiem, gan «atkulkojot» zemniecību 20. gadsimta 20. un 30. gados, gan «tautas ienaidnieku» iznīdēšanas kampaņās 1937.—1939. gadā. Citu valstu pilsoņu pievēršana «sociālistiskām vērtībām» sākās 1939. gada 17. septembrī, kad padomju valdība un Sarkanā armija ķērās pie Molotova — Ribentropa paktā paredzēto ietekmes sfēru dalīšanas, iebrūkot Polijas teritorijā. Tūlīt pēc Polijas austrumu daļas okupācijas šīs zemes pārvērtās par Ukrainas un Baltkrievijas padomju republiku «atkalapvienotajiem» apgabaliem, kuros sākās «tīrīšanas» akcijas. Jaunās varas bardzību uz savas ādas dabūja izbaudīt poļu, ukraiņu, baltkrievu, ebreju un citu tautu «nacionālisti un buržuji». No šīm teritorijām paredzēja izsūtīt visus gūstā saņemtos Polijas armijas karavīrus (padomju puse tos neatzina par karagūstekņiem), visus jaunās pierobežas joslas iedzīvotājus, visus mežziņus, dzelzceļniekus un citu «sociāli bīstamu» profesiju pārstāvjus: ierēdņus, vietējās administrācijas darbiniekus, policistus, kā arī muižniekus, tirgotājus un inteliģenci. Pēc aptuveniem aprēķiniem, no padomju okupētās Austrumpolijas 1939.—1940. gadā izsūtīja ap 1,5 miljonus cilvēku, liela daļa no tiem nonāca cietumos un soda nometnēs, tā sauktajos lēģeros.

1940. gada 23. jūnijā, pēc PSRS iekšlietu tautas komisāra Lavrentija Berijas pavēles, no Murmanskas apgabala tika izsūtīti visi «pie ienaidnieka nacionalitātēm» piederošie — somi, norvēģi, zviedri, kā arī poļi, grieķi un ķīnieši. PSRS nupat bija karojusi ar Somiju, tāpēc pie šīs valsts titulnācijām piederīgie somi un zviedri automātiski tika ierindoti «tautas ienaidnieku» kategorijā, bet pārējos izveda, tā sakot, drošības labad.

Vēl pēc gada pienāca nesen okupēto Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Besarābijas un Ziemeļbukovinas iedzīvotāju kārtā. Tāpat kā Polijā, arī šeit padomju iestādes represijas gatavoja jau ilgi pirms to īstenošanas. Laikā, kad Latviju bija okupējusi nacistiskā Vācija, atklātībā parādījās dokuments, ko uzskatīja par

izvešanas sagatavošanas instrukciju — PSRS Iekšlietu tautas komisariāta pavēli nr. 001223 par deportācijas sagatavošanu un deportējamu personu izvešanas kārtību trijās Baltijas valstīs. Kā pavēles parakstīšanas datums tiek minēts 1939. gada 11. oktobris, tātad tikai dažas dienas pēc tā sauktā bāzu līguma noslēgšanas starp PSRS un Baltijas valstīm. Par pavēles eksistenci šaubu nav — vairākas padomju represīvo institūciju akcijas okupēto Baltijas valstu teritorijā ir veiktas, atsaucoties tieši uz pavēli nr. 001223. Tāpat nav šaubu par šīs pavēles galveno saturu: «PSRS Iekšlietu tautas komisariāta rīkojums par kontrrevolucionāro personu apzināšanu Baltijas valstīs, neatkarīgi no konkrētiem pierādījumiem par viņu pretpadomju darbību.» Starp «apzinātajiem kontrrevolucionāriem» tiek minēti no Latvijas armijas atlaistie virsnieki un instruktori, baltgvardi (tā padomju puse dēvēja Latvijas Neatkarības kara dalībniekus), robežsargi, Latvijas aizsargu organizācijas biedri un policisti.

Uz šādas pavēles eksistenci norādījis vēsturnieks Indulis Kažociņš, vairākas savās publikācijās minot atsauces uz Lietuvā pēc pirmā padomju okupācijas gada atrastajiem dokumentiem. Piemēram, tieša atsauce lasāma Lietuvas PSR Iekšlietu tautas komisariāta vadītāja Guseviča 1940. gada 28. novembrī parakstītajā pavēlē nr. 0054, kuras ievada paragrāfā lasāms: «.. izpildot PSRS iekšlietu tautas komisāra pavēli nr. 001223.» Tāpat divas reizes pavēle minēta arī Lietuvas PSR valsts drošības tautas komisāra Gladkova parakstītajā instrukcijā nr. 0023. Par pavēles eksistenci min arī Krievijas pētnieks Pāvels Poļans, atsaucoties uz 1982. gadā Zviedrijā izdoto 1940.—1941. gadā represēto sarakstu «*These Names Accuse*» («Šie vārdi apsūdz»). P. Poļans kā pavēles parakstītāju min PSRS valsts drošības tautas komisāra pirmo vietnieku Ivanu Serovu.

Tomēr, norāda I. Kažociņš, pavēles nr. 001223 oriģināls vēl nav pieejams pētniekiem, tāpēc šī pavēle bieži tiek jaukta ar I. Serova parakstīto instrukciju nr. 2192 «Par kārtību, kādā veicama Lietuvas, Latvijas un Igaunijas pretpadomju elementu izvešana». Instrukcija datēta 1941. gada 21. janvārī, un tā ievadīja masu deportācijas Baltijas valstīs. 14. jūnija lielās izvešanas Latvijā notika tieši saskaņā ar šo instrukciju, un tieši šī instrukcija bija nopārkusi atklātībā nacistiskās Vācijas okupācijas laikā. Arī somu vēsturnieks Sepo Milliniemi norāda, ka pavēle nr. 001223 un instrukcija nr. 2192 ir divi dažādi dokumenti, bet, pārbaudot instrukcijas krievu valodas oriģinālu, parakstīšanas datums nav atrodams. Latviešu valodā Serova parakstītā instrukcija publicēta

dokumentu krājumā «Okupācijas varu politika Latvijā. 1939.—1991.», kā arī deportēto saraksta «Aizvestie. 1941. gada 14. jūnijs» priekšvārdā. Šajā instrukcijā bija sīki norādīta «visa operācijas kārtība», tajā bija arī teikts, ka «operācija — kā izsūtāmo ģimenes locekļu, tā arī ģimenes galvas arestēšana izsūtīšanai», bija jāveic vienlaikus, nepaziņojot viņiem par turpmāko izsūtīšanu.

Uz gatavošanos plašām deportācijām norāda arī 1940. gada 23. novembrī PSRS Iekšlietu tautas komisariāta apstiprinātā instrukcija par pretpadomju un kontrrevolucionāro elementu apzināšanu pēc arhīvu materiāliem Ukrainas PSR un Baltkrievijas PSR rietumu apgabalos, kā arī Moldāvijas PSR, Latvijas PSR, Lietuvas PSR, Igaunijas PSR un Karēļu—somu PSR, būtībā tā bija pavēle veidot izsūtāmo sarakstus. 1941. gada 27. martā PSRS Iekšlietu tautas komisariāta Galvenā arhīvu pārvalde izdeva šo republiku iekšlietu tautas komisariātu arhīvu daļu priekšniekiem adresētu cirkulāru nr. 2/1325, kurā bija noteikts, kā veidojams bijušo policijas darbinieku saraksts, par kuriem ziņas varētu būt šo republiku arhīvos. Vienlaikus kompartijas un padomju iestādes visās Latvijas pilsētās un apriņķos gatavoja rūpniecību, fabriku un citu uzņēmumu bijušo īpašnieku, tirgotāju, namīpašnieku, naudas noguldītāju, kā arī citu «eksploata-toru» un «sociāli bīstamu elementu» (piemēram, aizsargu, mazpulcēnu, politisko partiju biedru) sarakstus, saskaņā ar kuriem arī tika veikta 14. jūnija deportācija, kurai savukārt tiešo zaļo gaismu deva PSRS valsts drošības tautas komisāra V. Merkulova 1941. gada 19. maijā parakstīts, padomju kompartijas centrālkomitejai un padomju valdībai nosūtīts lēmuma projekts «Par pasākumiem Latvijas, Lietuvas un Igaunijas PSR attīrīšanai no pretpadomju, kriminālajiem un sociāli bīstamajiem elementiem», kas vēlāk pārtapa tehniskās pavēles un rīkojumus par izsūtīšanas praktisko pusi.

1941. gada 14. jūnijā no Latvijas tika izsūtīti 15 424 cilvēki. Latviešu starp izsūtītajiem bija visvairāk: 81,27%, taču šajā dienā tika represēti arī daudzi ebreji (11,70% no izsūtīto kopskaita), krievi (5,29%) un citu Latvijā dzīvojošo tautību pārstāvji (1,5%). Iz-sūtītie tika nometināti galvenokārt Krasnojarskas, Novosibirskas un Tomskas apgabalā izvietotajās padomju soda nometnēs. Bieži vien nometnēs ieslodzītie Latvijas pilsoņi pēc Otrā pasaules kara beigām sagaidīja uz turieni atvestos nākamo padomju represiju upurus. Tikai nelielam skaitam pēc vairāk nekā desmit gadiem bija lemts atgriezties Dzimtenē.

NATO uzlabos kaujas gatavību

Lietuvas aizsardzības ministrs Jozs Oleks 3.—4. jūnijā piedalījās NATO aizsardzības ministru sanāksmē Briselē. Komentējot samita rezultātus, J. Oleks uzsvēra, ka pieņemts svarīgs lēmums alianses kaujas gatavības līmeņa celšanai. Atbildot uz Krimas aneksiju, tuvākajos mēnešos tiks izstrādāts NATO rīcības gatavības plāns (*Readiness Action Plan*), kura galīgo redakciju paredzēts apstiprināt NATO samitā šī gada septembrī. Ministri pārrunāja arī jaunu mācību organizēšanu, militārās infrastruktūras uzlabošanu, NATO Reaģēšanas spēku (*NATO Response Force, NRF*) spēju uzlabošanu un izskatīja iespēju nodrošināt NATO spēku ilgtermiņa klātbūtni Austrumeiropā. Pēc alianses ģenerālsekretāra Andersa Foga Rasmusena teiktā, visi šie pasākumi NATO dalībvalstīm dod skaidru vēstījumu un apliecinājumu par kolektīvo drošību. Samita laikā visi ministri bija vienprātis par to, ka Krievijas agresija radījusi ilgtermiņa ietekmi uz drošības vidi Eiropā. Šajā kontekstā daudzas NATO valstis paziņoja par nodomiem tuvākajos gados palielināt nacionālo militāro budžetu, tiecoties sasniegt alianses rekomendētos 2% no iekšzemes kopprodukta.

NATO aizsardzības ministri sanāksmē Briselē.

Intervijā pēc samita J. Oleks uzsvēra, ka Lietuva centīsies panākt NATO klātbūtnes palielināšanu valsts teritorijā. Ministrs pauda gandarījumu par alianses solidaritāti un uzsvēra, cik svarīgi NATO nācijām nejusties vientuļām un pamestām Krievijas draudu priekšā. Apliecinot ASV atbalstu Baltijas reģionam, ASV aizsardzības sekretārs Čaks Heigels paziņoja, ka Vašingtona piešķirs vienu miljardu dolāru Eiropas drošības iniciatīvām.

Gatavos jaunu prettanku sistēmu iegādes līgumu

Igaunijas Nacionālais aizsardzības attīstības plāns 2013.—2022. gadam paredz prettanku spēju attīstību. Šī mērķa sasniegšanai plānots iegādāties trešās paaudzes prettanku sistēmas, un Igaunijas Ministru kabinets jau akceptējis pārrunu uzsākšanu ar ASV par prettanku sistēmu «Javelin» iegādes nosacījumiem. Paredzēts slēgt komplekso līgumu gan par ieročiem, gan munīciju un apmācību. Igaunijas aizsardzības ministrs Svens Miksers norādījis, ka «Javelin» iegāde ļautu izpildīt vienu no prioritāriem Nacionālās aizsardzības attīstības plāna mērķiem, ļoti būtiski kāpinot armijas prettanku aizsardzības spējas. ASV ražojuma sistēmas pilnībā apmierina igauņu prasības — kā tehnisko parametru, tā cenas ziņā.

Sistēmas «Javelin» ir iekļautas ASV armijas apbruņojumā pērnā gadsimta deviņdesmito gadu vidū. Sistēma darbojas pēc shēmas «izšāvi—aizmirsti», proti, raķete tiek novirzīta uz mērķi pirms izšaušanas, un prettanku apakšvienībai nav tā jākorijē lidojuma laikā. Šāda tehnoloģija ļauj būtiski uzlabot prettanku apakšvienību mobilitāti un funkcionalitāti kaujas laukā. «Javelin» raķetes var ieprogrammēt arī mērķa satriekšanai no augšas, tādējādi iespējams satriekt bruņutehniku tās visvājāk aizsargātajā segmentā. Raķetes var palaist no segtām vai daļēji segtām būvēm, kas paplašina šo sistēmu lietošanas iespējas pilsētas kaujas apstākļos.

Plānots nomainīt lielu daļu padomju laika bruņojuma

Slovākija izvirzījusi ambiciozu plānu — līdz 2020. gadam iegādāties pietiekami daudz mūsdienu apbruņojuma platformu sauszemei un gaisam, lai varētu pilnībā atteikties no bijušajā PSRS iegādātās tehnikas un apbruņojuma. Sekojot Čehijas un Ungārijas paraugam, Slovākija divu gadu laikā gatavojas noslēgt nomas līgumu par jauniem iznīcinātājiem, ar tiem aizstājot šobrīd apbruņojumā esošos «MiG-29». Plānots nomāt viena tipa iznīcinātājus, lai pēc iespējas minimizētu lidaparātiem nepieciešamā bruņojuma, personāla apmācības un tehniskās apkopes izmaksas.

Slovākijas Gaisa spēku «Mi-17».

Pagaidām visā pasaules bruņojuma tirgū tikai kompānija «Saab» piedāvā iznīcinātāju lizinga līgumus («JAS 39 Gripen»). Slovākija ar šo kompāniju vēlētos slēgt ilgtermiņa līgumu uz 10 līdz 15 gadiem ar iespēju to pagarināt. Līgums ar Krievijas lidmašīnu būves kompāniju «MiG» beigsies 2016. gadā, un Slovākijai operatīvi jāveic sagatavošanās pasākumi, lai tajā pašā gadā «Saab» iznīcinātāji «JAS 39 Gripen» varētu stāties ierindā. Līdz 2020. gada beigām paredzēts pilnībā nomainīt arī helikopterus «Mi-17», un jau šogad tiks izsludināts atbilstošs konkurss. Tuvākajiem sešiem gadiem tiek vērtēta rīcības stratēģija arī veco PSRS ražojuma kājnieku kaujas mašīnu «BMP-1» nomaīnai pret bruņutransportieriem ar riteņu formulu 4x4 un 8x8.

Novērotāji norāda, ka Slovākijas ambiciozie plāni var atbilstēt pret ierobežoto militāro budžetu, jo šogad militāriem mērķiem Bratislava iedalījusi vien 0,99% no iekšzemes kopprodukta (aptuveni 988 miljoni dolāru). Tiesa gan, Slovākija ir publiskojuši apņemšanos līdz 2018. gadam militāro budžetu kāpināt līdz 1,02% no IKP (1,211 miljardi dolāru). Taču kā modernizāciju bremsējošs faktors ir jāmin tas, ka ļoti liela daļa (85%) no militārā budžeta tiek tērēta personāla uzturēšanai un tikai 10% — bruņojuma un kara tehnikas iegādēm.

Saņemta droša bruņutehnika

Horvātijas bruņotie spēki jūnijā sākumā organizēja ekspozīciju, ļaujot iedzīvotājiem iepazīties ar ierindā esošo bruņutehniku. Pirmo reizi publiskai apskatei bija pieejami augsta aizsardzības līmeņa (sistēma MRAP) bruņautomobiļi «MaxxPro», kuri nesen piegādāti no ASV. Saskaņā ar 2013. gada janvāra vienošanos Pentagonas ir uzdevinājis Horvātijai kopumā 212 bruņautomobiļus — 50 «MaxxPro» un 162 «Oshkosh M-ATV». Horvātija jau ir saņēmusi 30 «MaxxPro», bet visa dāvinājuma piegāde tiks pabeigta līdz šī gada novembrim. Vēlāk notiks tehnikas defektācija un nepieciešamais remonts. Saskaņā ar vienošanos Horvātijai jāsedz gan izdevumi par transportēšanu, gan arī remonta izmaksas.

Horvātijas Bruņotajos spēkos amerikāņu bruņutehnika nomainīs novecojušās bruņumašīnas «TAM-130» un «TAM-150», kurām vispār nav ballistikās un pretminu aizsardzības. Bruņumašīnas TAM kalpojušas Horvātijas armijā jau 30 gadus.

Palielināsies bezpilota lidaparātu skaits

Turcijas premjerministrs Redžeps Tajips Erdogans nācis klajā ar paziņojumu, ka būtiski tiks palielināts vietējā ražojuma bezpilota lidaparātu (BPL) «Anka» skaits. R. T. Erdogans uzsveris, ka Turcijas tehnoloģiskās attīstības līmenis ir tik augsts, ka valsts var patstāvīgi ražot kvalitatīvus BPL. «Anka» iegādes plāni ir viena no svarīgākajām Turcijas Bruņoto spēku modernizācijas plāna sastāvdaļām. 2013. gada beigās valdība parakstīja līgumu par 10 BPL «Anka» (komplektācija «BLOCK B») un virszemes kontroles staciju iegādi. Pirmos lidaparātus no kompānijas «Turkish Aerospace Industries, Inc» armija saņems 2016.—2018. gadā.

Lai arī oficiāli netiek ziņots, kļuvis zināms, ka «Turkish Aerospace Industries, Inc» inženieri strādā pie jaunas BPL «Anka» versijas, kas varēs nest bruņojumu (raketes). «Turkish Aerospace Industries, Inc» ir deklarējusi, ka tieksies radīt arvien sarežģītākus un gudrākus bezpilota lidaparātus. Pašlaik notiek aktīvs darbs pie aptuveni 6 t smaga BPL izstrādes, kas spētu lidot lielā augstumā un ilgu laiku (projekts «High Altitude — Long Endurance»). Paraleli attīstās arī citi Turcijas projekti BPL ražošanā. Jau šogad armija saņems bezpilota lidaparātus «Bayraktar» un «Karavel».

BPL «Anka» izstādes stendā.

Pirmo reizi vēsturē izraēlieši eksportēs savus tankus

Izraēlas masu medijiem kļuvis zināms, ka Izraēlas valdība piekritusi vietējā ražojuma tanku «Merkava-IV» eksportam. Līgums jau esot noslēgts, tikai pircējs vēl netiek publicēts. Tāpat nav zināms tanku skaits un taktiskās — tehniskās komplektācijas parametri.

Pasaules mērogā «Merkava-IV» uzskata par vienu no labākajiem tankiem. Izņemot Izraēlu, līdz šim neviena valsts nav varējusi iegādāties šos tankus savā apbruņojumā. Turcija un Kolumbija bija vairākkārt vērsušās pie Izraēlas ar lūgumu pārdot šos tankus, taču ikreiz saņēma atteikumu, jo Izraēla nevēlējās atklāt savas tehnoloģijas.

Pirmais tanks «Merkava» tika uzbūvēts 1979. gadā. Mūsdienu tanku «Merkava IV» apkalpēm Izraēlas Aizsardzības spēkos (CAHAL) ir nodrošināts visaugstākais aizsardzības līmenis. Jaunākajām modifikācijām ir pilnveidota piekare (sistēma TSAWS), kā arī iebūvēta jauna uguns vadības sistēma «Knight Mark 4» un kaujas lauka kontroles sistēma BMS.

«Merkava IV».

Izraēlas valdība atsakās komentēt bezprecedenta bruņutehnikas eksporta līgumu. Taču eksperti lēš, ka daudzus miljonus vērtas tanku pārdošanas līgums lieti noderēs, lai segtu Izraēlas armijas bruņutehnikas kārtējos remontus stingras līdzekļu ekonomijas apstākļos.

Tanks «Merkava» pirmo reizi plašā karadarbībā tika iesaistīti 1982. gadā Libānas karā, bet vēlāk — 2006. gada karadarbībā Libānā un 2011. gadā — Gazas sektorā.

Arābijas pussalā kļūst populārs obligātais militārais dienests

Apvienoto Arābu Emirātu informatīvais dienests WAM publicējis informāciju, ka izdots jauns likums par obligāto karaklausību. Oficiālie avoti norāda — likuma mērķis ir «vairot pilsoņu sirdis uzticību un vēlmi ziedoties savas valsts labā».

Likums nosaka, ka vīriešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem obligāti jādien armijā deviņi mēneši. Šis dienesta termiņš ir tiem, kas ieguvuši diplomus par pamatizglītību. Divi gadi būs jādien tiem, kuri nav pabeiguši skolu. Likums arī paredz brīvprātīgu sieviešu pieteikšanos dienestā.

Pavisam nesen par obligātās karaklausības ieviešanu paziņoja Katara, nosakot vīriešiem obligātu deviņu mēnešu dienestu vecumā no 18 līdz 35 gadiem. Arī Kuveitas amatpersonas ir publiski runājušas par plāniem pāriet uz obligāto karaklausību valstī.

Iznīcinātājs «Eurofighter Typhoon FGR.4» debesīs virs Abū Dabī.

«MaxxPro».

Ziņas sagatavojuši kapteine Vizma Kaļčeva.

Foto — www.kam.lt; www.kaitseministeerium.ee; www.planephotos.net; www.military-today.com; <http://defence.pk>; <http://en.wikipedia.org>; <http://www.arabiangazette.com>.

Aerokosmiskās aktualitātes un jaunākie cilvēkveidīgie roboti

No 20. līdz 25. maijam Berlīnes pievārtē norisinājās starptautiska aviācijas un kosmonautikas izstāde — «*ILA 2014*». Kopš 2013. gada izstāde notiek jaunajā izstādes centrā «*Berlin ExpoCenter Airport*», kas atrodas netālu no patlaban būvniecības stadijā esošās jaunās lidostas «*Berlin — Brandenburg*». Aerokosmiskā profila izstāde pirmo reizi tika rīkota 1909. gadā Frankfurtē pie Mainas (Vācija), un mūsdienās tā tiek uzskatīta par visvecāko starptautisko izstādi savā segmentā. Mēroga ziņā *ILA* ir trešā pasaulē lielākā aerokosmiskā izstāde. Šogad pasākumu apmeklēja vairāk nekā 230 000 cilvēku, kā arī 3600 žurnālisti no 65 valstīm. Pasākumā tika prezentēti aptuveni 1000 visjaunāko izstrādņu gan civilās aviācijas (t. sk. aerobusi) un kosmonautikas jomā, gan aizsardzības un drošības segmentā (t. sk. iznīcinātāji). Tika prezentēti arī jaunākie helikopteri un bezpilota lidaparāti (BPL). Kā katru gadu, arī šogad izstādes laikā tikās politiskās, ekonomiskās, aizsardzības un zinātniskās jomas līderi, kas dibināja profesionālos kontaktus sadarbībai Eiropas Savienības tirgū un ārpus tā. Izstādes laikā darbojās arī apmācības un darba birža, kurā pasaules prestižākās aerokosmiskās jomas mācību iestādes un ražošanas uzņēmumi veica studentu un personāla vervēšanu.

«*Toro*» kopā ar
Mēness visurgājēju.

Vācijas ekspozīcija šogad bija visplašākā, skatītājiem izrādot piecas kaujas lidmašīnas, deviņus kaujas helikopterus, pretgaisa aizsardzības sistēmu «*Patriot*», kā arī jaunāko robotu humanoidu «*Toro*». Kopumā apskatei bija pieejami 300 dažādi lidaparāti, ieskaitot tādus gigantus kā «*A380*» un «*Antonov An124*». Pie «*ILA 2014*» aktualākajām ekspozīcijas tēmām bija virsmes novērošanas un satelītsakaru tehnika, lidmašīnu efektīvas pārstrādes tehnoloģi-

jas, jauno lidmašīnu modeļu masas un degvielas patēriņa samazināšanas pētījumi.

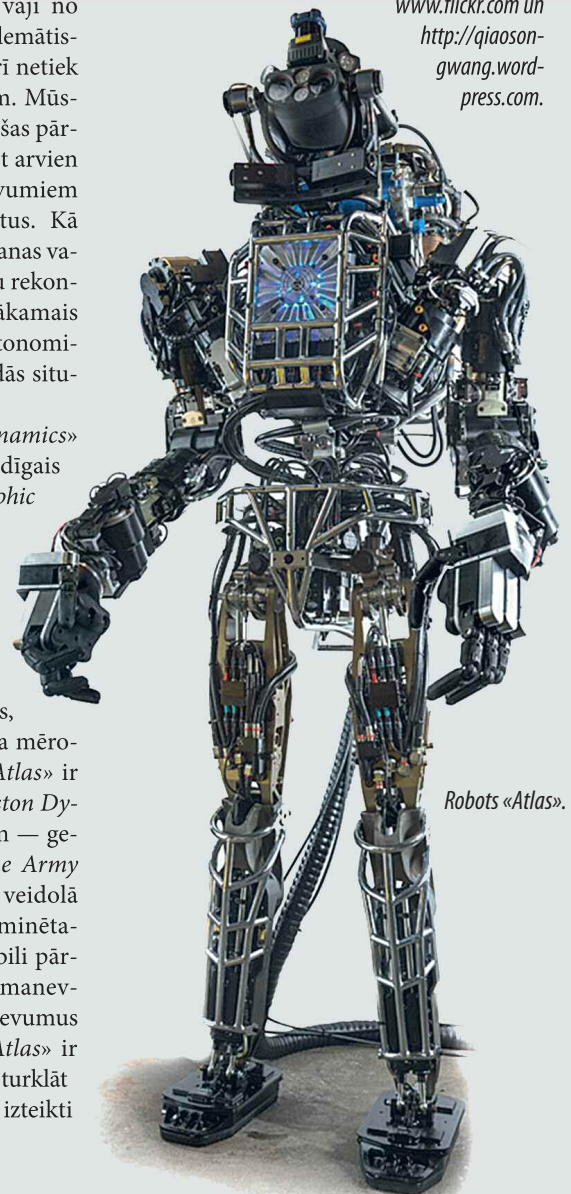
Vācijas uzņēmuma «*German Aerospace Center*» (*DLR*) uzbūvētais robots «*Toro*» izstādes laikā piesaistīja lielu skatītāju interesi, jo tas ir jaunākais plašākai sabiedrībai demonstrētais cilvēkveidīgais robots kopš 2000. gada, kad tika prezentēts Japānas kompānijas «*Honda*» divkājainais robots «*Asimo*». «*Toro*» ir veicis lielu lēcību robotu evolūcijā, jo pārvietojas ar divām ekstremitātēm atšķirībā no sava priekšgājēja «*Justin*», kuram kāju vietā bija ritenišu komplekts. «*Toro*» ir 1,70 m garš un sver 75 kg. Ilgu laiku zinātniskajās aprindās ļoti skeptiski tika uztverta ideja par cilvēkveidīgo robotu izgudrošanu. Speciālisti norādīja, ka šādi roboti ir nestabili, vāji no fiziskās piepūles viedokļa, ļoti problemātiski pārvar šķēršļus un kāpnes, kā arī netiek galā ar daudzpakāpju uzdevumiem. Mūsdienā jaunākās tehnoloģijas ir ļāvušas pārvarēt šos aizspriedumus, izgudrojot arvien pilnvērtīgākus un dažādiem uzdevumiem noderīgākus cilvēkveidīgos robotus. Kā viens no robota nākotnes izmantošanas variantiem tiek minēta bojātu satelītu rekonstrukcija. *DLR* inženieru nākamais izaicinājums ir palielināt «*Toro*» autonomitāti un spēju adekvāti reaģēt dažādās situācijās.

ASV kompānijas «*Boston Dynamics*» visjaunākais veikums ir cilvēkveidīgais robots «*Atlas*» (*Agile Anthropomorphic Robot*). Tas ārēji līdzinās «terminatoram», taču funkcionāli paredzēts miera laika uzdevumiem, nevis karadarbībai. Būtiski mazinot cilvēku apdraudējumu, «*Atlas*» būs spējīgs strādāt kodolavāriju seku likvidēšanā kodolreaktoros, naftas noplūžu lokalizācijā, milzīga mēroga ugunsgrēku dzēšanā u. tml. «*Atlas*» ir divkājains robots atšķirībā no «*Boston Dynamics*» pazīstamākajiem robotiem — geparda («*Cheetah*») un mūļa («*The Army Mule*») izskatā, kā arī liela suņa veidolā («*BigDog*»). Četras ekstremitātes minētajiem trīs robotiem ļauj ātri un stabili pārvietoties — tie demonstrē labas manevrēšanas spējas un paveic dotos uzdevumus ar apbrīnojamu veiklību. Taču «*Atlas*» ir augstāki rādītāji intelektuālā jomā, turklāt divkājainais robots ir ļoti spēcīgs un izteikti

vingrs ar savām 28 locītavām. «*Atlas*» augums ir 1,88 m, svars 150 kg, un viņš spēj veikt darbības, kuras cilvēkam nav pa spēkam izdarīt. Piemēram, ilgi nest lielus smagumus un ilgstoši skriet lielā ātrumā. Taču jāmin arī lielākais «*Atlas*» trūkums — tas darbināms, izmantojot kabeli, jo patērē ļoti daudz enerģijas vienā laika vienībā. Šobrīd «*Boston Dynamics*» izaicinājums ir rast tehnisku risinājumu «*Atlas*» trūkumu novēršanai, veikt nepieciešamos praktiskos izmēģinājumus un uzsākt robota sērijveida ražošanu.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kalčeva.

Foto — no
www.flickr.com/photos/qiaosongwang/wordpress.com

Robots «*Atlas*».

JŪLIJS — militārās vēstures spoguļi

1941. gada **1. jūlijā** vācu karaspēks ieņēma Rīgu.

1877. gada **3. jūlijā** Ķonu pagastā dzimis ģenerālis Jānis Francis. Beidzis Viļņas kara-skolu. Dienējis Krievijas armijā. Piedalījies Krievu—japāņu karā, Pirmā pasaules kara laikā — strēlnieku pulkos. 1915. gadā iecelts par 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona komandieri. Vadījis Nāves salas aizstāvēšanu. Nacionālajā armijā no 1921. gada galvenā štāba priekšnieka palīgs, Rīgas garnizona priekšnieks. 1925. gadā paaugstināts par ģenerāli. No 1935. gada — pensijā. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru par cīņām Slokas un Ķemeru rajonā 1915. gadā, ar Triju Zvaigžņu ordeņa II un III šķiru un vairākiem ārvalstu ordeņiem. Miris 1958. gada 28. novembrī Saulkrastos.

1919. gada **3. jūlijā** parakstīts Strazdumuižas pamiers.

1884. gada **3. jūlijā** Aiviekstes pagastā «Vesetniekos» dzimis ģenerālis Andrejs Krustiņš. Beidzis Čugujevas kara skolu. Pirmā pasaules kara laikā cīnījies strēlnieku pulkos. Latvijas armijā — no 1919. gada 8. oktobra 8. Daugavpils kājnieku pulka komandieris, no 1925. gada ģenerālis. Pēdējais Latgales divīzijas komandieris. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķiru, Triju Zvaigžņu ordeņa II šķiru, Viestura ordeņa I šķiru ar šķēpiem un vairākiem ārzemju ordeņiem. 1941. gadā deportēts.

1919. gada **5. jūlijā** dibināts Jātņieku pulks.

1892. gada **11. jūlijā** Salacas pagastā dzimis ģenerālis Hugo Rozenšteins. Beidzis Rīgas pilsētas reālskolu, Maskavas kara skolu un Čehoslovākijas Kara akadēmiju. Viens no militāri vīrusīgi izglītotiem armijas virsniekiem. Piedalījies Pirmajā pasaules karā, Latvijas atbrīvošanas cīņās — no 1918. gada 27. decembra Neatkarības rotas sastāvā. Dienējis 1. Liepājas kājnieku pulka un Armijas virspavēlnieka štāba operatīvajā daļā. Par kaujām pie Lielaucenes 1919. gada 16. janvārī apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Aktīvs 1934. gada 15. maija notikumu atbalstītājs un sagatavotājs. Pēc 1939. gada 7. oktobra apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa II šķiru un vairākiem ārvalstu ordeņiem. Sarakstījis daudzus darbus, kas veltīti tā laika modernajai militārajai zinātnei, — «Latvijas kara ģeogrāfija», «Kājnieku pulka aizmugures noorganizēšana», «Cīņa pret flanga manevru», «Izlūkošanas dienesta organizācija un darbība kara laikā» u. c. Savā īsajā darbības laikā štāba priekšnieka amatā iespēju robežās daudz darījis armijas pārkārtošanā pēc jaunlaiku

principiem, taču laikposms no 1939. gada 7. oktobra līdz 1940. gada jūnijam bija pārāk īss. Augstākās kara skolas priekšnieks, viens no pirmajiem Latvijas armijas augstākajiem virsniekiem, kurš jau 1940. gadā tika atbrīvots no ieņemamā amata un arestēts tā paša gada 29. augustā, vēlāk izvests uz Krieviju. 1941. gada 9. jūlijā piespriests nāves sods, kas izpildīts 30. jūlijā.

1919. gada **14. jūlijā** dibināts Auto—tanku divīzions (vēlāk pulks, pēc tam brigāde).

1919. gada **15. jūlijā** dibinātas Vidzemes, Latgales un Kurzemes divīzijas.

1920. gada **15. jūlijā** panākta vienošanās par mieru ar Vāciju.

1896. gada **18. jūlijā** dzimis ģenerālis Artūrs Dālbergs, Latvijas armijas apgādes pārvaldes priekšnieks, no 1940. gada — ģenerālis. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru, Triju Zvaigžņu ordeņa III un IV šķiru. 1941. gadā deportēts.

1919. gada **19. jūlijā** dibināts Vidzemes artilērijas pulks.

1919. gada **19. jūlijā** kritis virsleitnants Vilis Gelbe, Lāčplēša Kara ordeņa III šķiras kavalieris.

1878. gada **21. jūlijā** Taurupes pagastā «Līčakrogā» dzimis ģenerālis Rūdolfs Bangeršis. Beidzis Pēterpils kara skolu un Kara akadēmiju. Piedalījies Pirmajā pasaules karā, 1. Daugavgrīvas strēlnieku bataljona komandieris. Latvijas armijā — Kurzemes, Zemgales un Latgales divīziju komandieris. No 1924. līdz 1925. un no 1926. līdz 1928. gadam — kara ministrs. 1936. gadā atvaļināts. Pēc atvaļināšanas — akciju sabiedrības «Kieģelis» direktors un valdes priekšsēdētājs. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru, Triju Zvaigžņu ordeņa II un III šķiru. Vācu okupācijas laikā latviešu leģiona ģenerālinspektors. Miris Vācijā 1958. gada 25. februārī, pārbēdīts Rīgas Brāļu kapos.

1886. gada **26. jūlijā** dzimis ģenerālis Kazimirs Olekšs, Vidzemes divīzijas komandiera palīgs. Atvaļināts 1936. gadā. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru, Triju Zvaigžņu ordeņa III un IV šķiru. Miris 1970. gada 2. februārī Rīgā.

1914. gada **29. jūlijā** Nikolajs II izsludināja Krievijā mobilizāciju.

1919. gada **31. jūlijā** dibināts 11. Dobeles kājnieku pulks.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

Abonementu maiņa un pārdošana 2014./2015. gada sezonai

Abonementa cena **5** izrādēm:

1. – 10. rinda **65 EUR**
11. 17. rinda **55 EUR**

Informāciju par abonementa izrādēm iespējams iegūt:
www.daillesteatris.lv
sadaļas KASE apakšsadaļā ABONEMENTI,
kā arī saņemot atgādinājuma SMS

Informācija pa tālruni: 67294444
Abonementu maiņa un pārdošana notiek
Daiļes teātra kasē!

Abonementu izrādes:

Lī Hols **“VAKARIŅAS AR ELVISU”**, traģikomēdija
(rež. Jans Villemss van den Boss)
Pirmizrāde 2014. gada 19. septembrī

Gistavs Flobērs **“BOVARI KUNDZE”**, melodrāma
(rež. Rolands Atkočūns)
Pirmizrāde 2014. gada 14. novembrī

Maksims Gorkijs **“SAULES BĒRNI”**, drāma
(rež. Dž.Dž.Džilindžers)
Pirmizrāde 2015. gada 9. janvārī

Kens Kizijs **“KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU”**,
drāma
(rež. Aleksandrs Morfovs)
Pirmizrāde 2015. gada 20. martā

Izrāde tiks paziņota atsevišķi
(rež. Dž.Dž.Džilindžers)
Pirmizrāde 2015. gada 15. maijā

Īpašais piedāvājums abonementu īpašniekiem

25 % atlaide

- Mazās un Kamerzāles izrādēm
- Skolas sākuma svinību pasākumam un izrādei 2014. gada 1. un 2. septembrī
- Ziemassvētku koncertam

50% atlaide

- 3 īpašiem atlaižu piedāvājumiem

Papildus

- Iespēja pieteikties uz ikmēneša ekskursiju
- Iespēja saņemt īpašu uzaicinājumu uz visiem ārpusrepertuāra pasākumiem

N r . 6 | T Ē V I J A S S A R G S | J Ū N I J S | 2 0 1 4

